

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

PAVEL POPA

Sârpele — înțelepciune sau înșelăciune?	1
Flăuș — luna iubirii	4
Calendar Cronologic	5
Portrete de creație (Lutina Nicomela, Vladimir Zapojan, Dumitru Caranda)	19

NICOLAE BĂIEȘU

Ziua lui Trifon (11/14 Februarie)	9
-----------------------------------	---

MARIA SCOARȚĂ

Ziua Națională a Culturii	11
Să trăiești, să înfloriți!	11

VASILICA MALAI

E vremea colindelor... și la Bălăbănești	13
Îndrăgostiți de Eminescu	13

GALINA BORDOS

Eminescu — stea nemuritoare	14
-----------------------------	----

ANGELA OLĂRESCU

Un nou atelier al Programului Novateca	14
--	----

MARIA POPA

Lăutarii Moldovei	15
-------------------	----

VITALIE BELÎ

Perla Moldovei adună Talente	16
------------------------------	----

SVETLANA MIHNEA

„Crăciunul la români”	17
-----------------------	----

NINA GHERMAN

Izvoarele culturii bălțene	18
----------------------------	----

ION DOMENCO

Scritorul Haralambie Moraru, onorat la baștină	19
--	----

MARIANA COCIERU

Suflul Bucovinei la ea acasă — Maria Iliuț	23
--	----

ELENA CREȚU

Eugen Rotaru — cântecul drag sufletului nostru	24
--	----

ȘTEFAN SOFRONOVICI

Aspecte structural — estetice ale versului popular	26
--	----

NINA CIOCANU

De ce să studieze copii muzică?	29
---------------------------------	----

AURICA AMARIEI

Mestesuguri și artă populară în raionul Călărași	29
--	----

TUDOR JOSANU

Un ghid al bunelor practici	30
-----------------------------	----

**Suflul Bucovinei la ea acasă —
Maria Iliuț**

Eugen Rotaru — cântecul drag sufletului nostru

Foto de MIHAI POTĂRNICHE, Maestru în Artă

Perla Moldovei adună Talente

Editura „Notograf Prim” s.r.l. Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 2 (20) februarie 2013

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef

Ion Bălțeanu,
Uniunea Meșterilor Populari
din Moldova

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnogra-
fie și Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș,
Academia de Științe
a Moldovei

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Mariana Cocieru,
Academia de Științe
a Moldovei

Claudia Șerșun,
Secția Cultură Iași

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

2013 – Anul Șarpelui de Apă

PAVEL POPA
Institutul de Filologie al AȘM

Șarpele – înțelepciune sau înșelăciune?

Anul 2013 este sub semnul Șarpelui de Apă. Acesta aduce o perioadă dominată de elemente contradictorii — instabilitatea, dinamismul, iubirea și prosperitatea...

Cuvântul șarpe provine din latinescul *serpens*, ordin de reptile (veninoase) lipsit de membre, cu corpul cilindric adaptat la târâre prin mișcări ondulatorii.

Omul în evoluția sa oricând a fost însoțit de șarpe, pentru că natura omului conține unele caracteristici asemănătoare cu a șarpelui și anume acea parte a sa pe care înțelegerea o controlează cel mai puțin. „Șarpele este un vertebrat ce întrușchipează psihicul inferior, psihismul obscur, ceea ce este rar, tainic, de neînțeles”, confirmă psihanalistul elvețian Jung.

Șarpele — simbol important al conștientizării omului pe pământ este întâlnit la multe civilizații. La azteci, șarpele cu pene reprezintă soarele, spiritul, Zeul Alb care din întuneric trimite ploaia, ca simbol selenar, reprezintă Femeia Șarpe, Koatlíkue, îmbrăcată într-o fustă împletită din șerpi. Cobra la egipteni, este divinitatea și înțelepciunea regală, simbolizează activarea Ajna Chakra (Conștiința, cel de-al treilea ochi), cel pe care creștinii îl numesc „revărsarea Duhului Sfânt”. Tot la Jung întâlnim și confirmarea că coafura cu codițele împletite ale egiptenilor, nu era o modă a timpului ci o formă de reproducere simbolică și care „scotea ochii” de vizibilă ce era, a unei puteri pe care egiptenii o recunoșteau și o identificau cu un șarpe. „La Butoh (Dansul întunericului - pentru că atinge profund sufletul și trezește conștiința), zeița Șarpe este tot o cobră. Apophis (în greacă) sau Apap (la egipteni), dragonul, ca, de altfel și Seth în forma sa de Typhon, este simbolul ceții, demonul întunericului, al

dezbinării și dezolanta imagine a soarelui ars, mort“...1. Australianii considerau că șarpele reprezintă puterea masculină, fulgerul, ciclul mitic, iar pe de altă parte, șarpele apei din deșerturile estice reprezintă moartea, întunericul și răul. Pentru evrei, șarpele înfățișează ispita, păcatul, patosul sexual..., cu toate că șarpele din bronz al lui Moise este vindecător. Atunci când Dumnezeu aruncă „șarpele rășucitor”, la evrei aceasta întrușchipează fulgerul. La japonezi șarpele reflectă zeii Susano-O (sau Tatehaya Susano-o-Mikoto, zeu Shinto), zeul fulgerului și al furtunilor. Simbolismul șarpelui este întâlnit și la indieni unde șarpele întunecat pune în lumină puterea focului. Cobra este considerată pedestalul lui Vishnu - cunoașterea, înțelepciunea și eternitatea. În reprezentările celtice și galate, șarpele era zeul virilității și al fertilității. În iconografia celtică întâlnim exemplul când șarpele își adaugă uneori puterea berbecului, sau ale păsării - dragonii înaripați ai Extremului Orient. Și la greci (Creta Minoica) șarpele a predominat ca simbol al înțelepciunii (present pe scutul zeiței Atena), reînnoirii vieții, renașterii, vindecării (Iisus, cel ce vindecă) a lui Hipocrate, Hermes și a Ygiei (Sănătate). Pentru Furiile, Medusa și Graia șerpilor reprezentau puterile magiei, înțelepciunea și înșelăciunea. În mitologia greacă șarpele Python era considerat zeu, paznicul Oracolului din Delfi. Mama sa era Gaia (Geea - Pământ) și l-a creat pe om din noroiul, din urma Potopului lui Deucalion. Chinezii rareori diferențiază șarpele de dragon, dar atunci când aceasta are loc, șarpele este

considerat rău, distrugător și șmecher. Șerpilor cu capetele omeneste întâlniți la chinezi reprezintă frații Fu-Xi și Nu-Gua (sau Nu-Kua), perechea Yin Yang și caduceul. Simbolul Douăsprezece Ramuri Pământene este considerat șarpele. În astrologia chinezească șarpele reprezintă un simbol al Yin-ului (feminin rece), un semn ce stă sub semnul misteriosului, spre deosebire de cultura vestică unde șarpele este înfățișat ca un simbol al răului și al seducției (șarpele a ispitit-o pe Eva) și este asociat cu ideea de frumusețe, înțelepciune, cunoaștere ezoterică, este perceput drept o ființă sacră.

Frații Fu-Xi și Nu-Gua

Șarpele ca simbol a existat și la daci. Stindardul național al dacilor constituia un dragon ridicat în vârful sulitei, care reprezenta Axa Lumii.

În plan terestru acest simbol reprezintă lanțul muntos carpato-balcanic și este întâlnit pe mai multe metope ale Columnei lui Traian alcătuit din îngemănarea capului de lup și a trupului de șarpe. Acest standard reprezintă două aspecte paralele ale lui Zamolxe Apollo: vizibil - lupul; inițiat, invizibil - Șarpele. „Dragonul cu cap de lup și corp de șarpe sintetizează în sine însuși întregul simbolism zamolxian întrucât

atât lupul cât și șarpele sunt simboluri ale Principiului-Zamolxe care manifestându-se în cadru ciclului se „descompune” în energiile creatoare, masculin și feminin, zeul și zeița, Apollo și Artemis, desemnați prin șerpii Caduceului Hermetic ce tind să se reunească în vârful său în ceea ce filozofii medievali numeau Aor sau realizarea deplină a Marii Opere Alchimice².

Pentru pelasgo-daci, șarpele, însemna Principiul Creator, pe Zamolxe ca zeu creator al omului și al lumii, care divizându-se în forțele ce-l compun dă naștere Dublului Zamolxe, reprezentat hermetic prin cei doi șerpi întrepătrunși ai Caduceului lui Hermes. Ca Principiu Unic, dar cu același sens ca al Caduceului, Zamolxe este reprezentat prin toiagul lui Aesculap, patronul greco-roman al medicinei și vindecării.

Iată deci cum toiagul lui Aesculap devine o emblemă a Axului Lumii pe care șarpele urcă și coboră ceea ce confirmă legătura Cer – Pământ, Principiu – Om, manifestarea Divinității Unice în Creația multiplă de-a lungul Axei Lumii, a Stălpului Cerului, a axei lui Lykos de care amintește Ovidiu. Iată cum Zamolxe/ Apollo identificat cu Marele Lup Alb (Luminos) devine șarpele inițiator. Aceasta cu atât mai mult cu cât insula sfântă a lui Apollo, Leuke (Albă, Strălucitoare), plasată în Marea Neagră de către toți autorii antici care o menționează, se mai numește și Insula Șerpilor!

Biblia tratează șarpele ca un animal rău identificat cu Satan - șarpele trimis de Dumnezeu în grădina Edenului ca s-o lucreze, dar să nu mănânce din pomul Cunoașterii binelui și al răului. Șarpele o „ispitește” pe Eva să muște din „fructul oprit”, mușcând, ea îl ademenește și pe Adam. În acest caz șarpele apare ca un Inițiator, deoarece

prin mușcarea din „fructul oprit” el le oferă lui Adam și Eva nu moartea ci a doua naștere, aceasta simbolizând regenerarea spirituală egală cu inițierea. Deasemenea întâlnim și povăța lui Iisus - „Fiți înțelepți ca șerpilor”! ? Am Impresia că atunci când a rostit această povăța a avut în vedere atenția șarpelui când este în mișcare și a mai adăugat: „și blânzi ca porumbeii”. „Întrucât,” zice Gură-de-Aur, „nu-i nici un folos de pe urma înțelepciunii dacă ea nu se îmbină cu nerăutatea.”

Unii învățați consideră că șarpele întruhidează simbolul binelui și al răului, adică fiind simbolul forței universale el poate distruge cu același preț tot ce a creat vecuri. În mitologie întâlnim desenul cu șarpele care-și înghite sau mușcă coada reprezentând un cerc, dar după câte știm cercul nu are nici început și nici sfârșit și este considerat simbolul eternității.

„Pigmeii reprezintă șarpele în limbajul folosit la vânătoare, printr-o linie trasată pe pământ. Șarpele este redus astfel la expresia lui dintâi, el este o simplă linie, dar o linie vie, o abstracție întrupată. Linia nu are nici început, nici sfârșit; odată ce prinde viață, ea poate reprezenta orice și se poate metamorfoza în orice. Din linie nu vedem decât partea sa apropiată, prezentă, manifestată; dar știm că ea se prelungește în ambele sensuri la infinit”³.

Șarpele vizibil pe pământ este o hierofanie a sacralului natural, material. Posedând iuțeala fulgerului, tășnește din întuneric, scorbura, groapă, văgăună sau o crăpătură și împoașcă un scuipat - viață, ori moarte, reîntorcându-se apoi în invizibil. Când îi vine timpul își leapădă înfățișarea bărbătească, devenind femelă: se încolățește, împresoară, strânge, înăbușă, înghite, mistuie și doarme. Acest șarpe-femelă este enigmatic, tainic, nimeni nu-i poate prevedea hotărârile lui.

Șarpele în cultura multor popoare este considerat zeu bătrân și primordial descoperit la temelia oricărei origini a universului, care însușește și menține, care întruhidează dublul simbol al sufletului;

este purtătorul lumii, căreia îi asigură stabilitatea; este împreunarea sexuală, permanent autofecundator, așa cum își ține coada în gură; veșnica prefacere a morții în viață, căci el își înfige colții cu venin în propriul trup; el reprezintă dialectica materială a vieții și a morții, moarte ce iese din viață și viață izvorâtă din moarte; este promotorul vieții și al longevității ei - el creează timpul.

Mai mulți cercetători consideră șarpele spirit al apei dintâi și al tuturor apelor. Șarpele este divinitate a apelor și a ploii. „În concepțiile arhaice despre univers șarpele este întruhipat ca un adevărat model simbolic (imago mundi). Este legat de cele 4 stihii ale naturii: trăiește în pământ sau în apă; veninul său are proprietățile focului celest sau ale celui htonian, iar în ipostaza sa fantastică de șarpe înaripat (balaur, dragon) e legat de stihia văzduhului, în mitologiile lumii apare ca un simbol polimorf, purtând în sine forțele stihiale ale naturii și este socotit animal primordial, întruhipare a materiei prime și a haosului, în numeroase mituri și legende cosmogonice, creația lumii începe cu uciderea și ciopârțirea unui monstru ophidian de către un zeu sau erou civilizator. Animal ce își primește pielea este un simbol al renovării ciclice a naturii: tema uciderii „balaurului” iernii, secetei, zăgăzuirii apelor, morții aparente a naturii etc, o data cu venirea primăverii, o găsim în mitul zeului Ninurta și al șarpelui Asag — la sumerieni, în mitul despre Indra și balaurul Vritra — la vechii indieni, în cel al sf. Gheorghe și al balaurului — în creștinismul popular al Europei”⁴.

„Toți șerpilor posibili alcătuiesc împreună o unică multiplicitate primordială, un Ceva primordial ce nu poate fi dezmembrat (...). Acest Ceva este stratul de viață cel mai adânc, rezervorul, potențialul din care se nasc toate manifestările. Viața din străfunduri trebuie tocmai să se reflecte în conștiința diurnă sub forma unui șarpe. Caldeenii aveau un singur cuvânt pentru viață și șarpe”, a constatat Eduard Von Keyserling.

Filosoful și gânditorul esoteric René

Guénon remarca: „simbolismul șarpe-
lui este efectiv legat de însăși ideea de
viață; în arabă, șarpele este EL-HAY-
YAH, iar viața EL-HAYAT. EL-HAY
este unul din principalele nume dum-
nezeiești, ce trebuie tradus nu prin Cel
Viu, cum se face deseori, ci prin Cel de
Viață Dătător, Cel ce Dă Viață sau care
este principiul însuși al vieții.”

„În folclorul românesc este frecvent
întâlnit motivul achiziției „limbii pășă-
rilor” — metaforă a cunoașterii absolu-
te, de către cel ce mănâncă din carnea
șarpelui sau de cel căruia șarpele „îi
scuipă în gură”, lucru ce se întâmplă
unor eroi din basm sau legendă”, con-
semnează folcloristul Tache Papahagi.
În viața românului cultul șarpelui este
întâlnit și în descântece: „Șarpele casei,
alb/Fără de venin/Iată-ni-l azi în prag/
Falnic și senin/Laptele de la oi/În blid
alb adus/L-a sorbit domol/Cam pe la
apus”. Deasemenea, șarpele (doi șerpi)
este întâlnit și în brâul răsucit – format
din doi șerpi cu care sunt înconjurate
bisericile de lemn românești ale căror
trupuri înlănțuite seamănă cu o funie
și care se despart numai deasupra ușii
de la intrare. Iată o legendă folclo-
rică culeasă din Bucovina cu numele
„Balaorii”: La Dumnezeu în ceri sînt
balaorii. Ei se fac aice pe pământ din
șerpi și, când se suie sus, Dumnezeu le
deschide ceriul și ei intră. Pe la noi să
fie, ne-ar arde. Balaorii ar vrea să scape
pe pământ, ei se ațin când se deschide
ceriul, dar Dumnezeu nu-i lasă. Numai
așa ca să spărie oamenii, se arată că-
teodată – li dă Dumnezeu de grije, că
de nu s-or pocăi, i-a arde cu foc. Nu-
mai la sfârșitul lumii au să vie și atunci
vor peri oamenii de chin și de sete, s-or
duce pe la morminte și-or zice: „Sculăți,
voi, morților, să intrăm noi, viii.” Bala-
urii stau la Dumnezeu de jucărie; peste
ei pune Dumnezeu pe Sfântul Gheor-
ghe de-i orânduiește. Câteodată sînt pe
lângă soare de ajutori, când nu se coc
grăiele, ajută și ei cu focul lor.⁶ Cer-
cetătorul Adrian Bucurescu scrie: „In
mitofolclorul românesc, șerpilor sunt
albi și negri, adică buni și răi, curați și

necurați. Dintre șerpilor binevoitori cel
mai prețuit este șarpele Casei. (...)El
nu trebuie în nici un caz ucis, căci poar-
tă noroc membrilor familiei; îi păzește
de certuri, boli, incendii, cutremure și
alte nenorociri”⁵.

Tradiția populară românească con-
firmă că în temelia oricărei case trăiește
un șarpe propriu casei considerat noro-
cul locuinței și casa împreună cu locu-
itorii ei va fi fericită atâta timp cât sar-
pele va sălăslui sub aceea casa. Atunci,
când șarpele părăsește casa, ia cu el
norocul gospodăriei – semn rău consi-
derat de cei mai vârstnici. Dacă noap-
tea lipești urechea de pereții casei, vei
auzi un zgomot ce seamănă cu un ticăit:
șarpele casei lovește cu coada pereții -
semn bun, că el este în slujba casei, are
grijă de casă.

Conform legilor tradiției populare,
șarpele poate fi omorât doar până de
Ziua Crucii, în caz contrar se considera
mare păcat, pentru că după această săr-
bătoare se crede că dihăniile se duc în
pământ. Nu erau primiți să intre în pă-
mânt șerpilor care au mușcat pe om sau
vită, ei rățăeau prin toate părțile ca să
fie întâlniți de oameni și omorâți. Tot
în popor se mai crede că dacă șarpele
îți apare în cale, se zice că te așteaptă
„ceasul rău” și în zadar te strădui să
rezolvi ceva în ziua respectivă că nu-ți
va reuși nimic bun din ce ai planificat.
De Probajii, dacă un tânăr întâlnește în
calea sa un șarpe și îl lasă să trăiască,
se zice că șarpele va întruchipa chipul
zmeului, iar dacă șarpele va fi văzut
de o femeie și nu-l va ucide, el va muri
până la anu.

Asemenea celorlalte specii de șerpi,
Șarpele de Apă este o reptilă cu solzi, cu
forma alungită, fără membre, cu corpul

alcatuit din: cap, trup și coadă, ne de-
limitate între ele, puternic. El se mișcă
lăsând în urma sa o deplasare ondu-
latorie. La o perioadă de timp șarpele
năpârlește, el iese din pielea veche prin
crăpătura din piele din dreptul capului.
Și ochii năpârlesc, are auzul slab și com-
pensat de limba sensibilă. Limba apare
bifurcată, are culoare închisă și proteja-
tă de o teacă în cerul gurii. Limba este
scoasa din teaca chiar și atunci când stă
cu gura închisă. Șarpele de apă poate fi
deosebit de cel de casă prin următoarele:
nu are pete deschise semilunare, pe
ceafă are un desen negru în formă de V
cu vârful înainte, pe un fond măsliniu-
cenușiu-cafeniu, el întrece șarpele de
casă în privința înotului și a scufundă-
rii, stă mult timp sub apă unde își aca-
parează hrana. Se simte foarte bine în
bălți, fluvii și râuri. Culcușul (adăpos-
tul) lui este în tufișuri, între pietre, în
preajma țărmlui.

Simbolurile Anului Șarpelui de Apă
(10 februarie 2013 - 30 ianuarie 2014)
sunt Apa și Focul. În mitologie Apa
este simbolul vieții, al regenerării și al
purității, al genezei. Termenul „apă vie” îi
întâlnit în basmele românești ca element
al vitalității, regenerării și al învierii. Eroii
acestor basme beau „apă vie” pentru a-și
recăpăta energia și forța de luptă și se
scaldă în „apă vie”, pentru a deveni ne-
muritori, apa oferindu-le tinerețe veșnică
- element al nemuririi, al tinereții veșnice
și al invincibilității. În unele mitologii
Apa simbolizează distrugere, potop. Cel
mai reprezentativ exemplu la acest com-
partiment este Potopul lui Noe, în care
Noe reușește să salveze câte o pereche
din fiecare specie de animal. Apa - unul
din cele 4 elemente esențiale din care s-a
creat universul în miturile cosmogonice
ale popoarelor lumii. Simbol al materiei
prime, al stihiei regenerării și al izvo-

rului vieții. Este un simbol ambivalent: substanța primordială din care iau naștere toate formele și în care ele revin prin regresie. Basmele noastre vorbesc de apa vie și apa moartă. E stihie purificatoare (apa lustrală). Este asociată principiului feminin, matern și lunar, tenebrele psihismului feminin, inconștientului, adâncurilor psihismului uman. E arhetipul tuturor legăturilor; e liant universal, dar și un element care separă și dizolvă. E un simbol al inconstanței și perisabilității formelor și al scurgerii neîncetate a timpului. Se opune focului masculin și lumii minerale („Apa trece și pietrele rămân”).6.

Focul în mitologie reprezintă elementul primordial, la fel ca apa cu care se află într-o permanentă opoziție. Foc - Unul din elementele fundamentale în toate sistemele cosmogonice și filosofice naturiste, manifestat sub forma de flacără, căldură sau lumină. Simbolizează viața, puterea creatoare, pasiunea, dragostea, purificarea, dar și puterea distructivă. „Domesticirea” focului, care s-a petrecut cu 600000 ani în urmă, a marcat despărțirea definitivă a paleoantroposului de predecesorii săi războinici. Deatunci, focul a rămas un zeu, temut și ambivalent, venerat sub forma focului și a luminii Soarelui, a focului vetrei casei

sau focului intern, izvorât din adâncurile ființei umane. Este opus apei, fiind întru chipare a principiului activ masculin (yang). Este izomorf păsării, acest lucru fiind reflectat în imaginea Păsării de foc din mitologia slavilor (Jar-ptița), în Corbul ignifer al australienilor, în Zburătorul din folclorul românesc sau Phoenixul popoarelor mediteraniene. Ca stihie purificatoare și izvor de viață este mitologizat în imaginea „focului viu” ce se aprinde, în mod ritualic, la cele mai importante ceremonii religioase și sărbători calendaristice. Aproape cvasiuniversală este identificarea focului cu dragostea, a energiei sexuale cu stihia pircă: „Drept a avut cin-a zis, / Că dragostea-i foc nestins / Și nime n-o poate stinge, / Numai badea, când mă strânge, / Și inima mea, când plânge (Viciu, Flori, 58). Conotații simbolice negative sunt proprii mai ales focului subteran, al Infernului, dat în stăpânirea unor demoni răi. 7.

Apa și Focul - elemente contradictorii, care conduc către un an conflictual cu evenimente greu de prezis. Va fi dificil de planificat, dar și de realizat planurile facute. Cei care sunt foarte abili și își vor schimba tactica din mers vor reuși să-și construiască un an favorabil. Ar fi bine ca noi să cooperăm și cu ceilalți, indiferent că este vorba de

profesie sau relații având nevoie de o a doua părere când vom dori să începem ceva nou, pentru că 2013, aduce multe provocări și evenimente grave, neașteptate. Va fi un an foarte special pentru oamenii de știință și cercetători, vom vedea evoluții semnificative în domeniile știință, tehnologie iar educația și cercetarea vor înflori. Se presupune că vor fi accidente pe apă sau în aer dar acestea nu vor reduce călătoriile. Industria divertismentului, cultura și arta vor fi bine aspectate.

Referințe bibliografice:

1. <http://boo-irs.blogspot.com/2011/07/sarpele-ca-simbol-ii.html>;
2. <http://quadratus.wordpress.com/2008/11/14/simbolismul-lupului-si-al-sarpelui-dragonul-dacic/>;
3. Ivan Evseev, Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale, Editura „AMARCORD”, Timișoara, 1994. pag. 181;
4. Elena Niculiță-Voronca, Datinile și credințele poporului român, pag. 44;
5. <http://www.romania-libera.ro/cultura/aldine/ziua-sarpelui-148565.html>;
6. Ivan Evseev, Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale, Editura „AMARCORD”, Timișoara, 1994. pag. 16
7. Ivan Evseev, Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale, Editura „AMARCORD”, Timișoara, 1994. pag. 64

SIMBOLUL LUNII

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

Făurar – luna iubirii

Februarie, luna îndrăgostiților, a tradițiilor și a simbolurilor la hotarul dintre două anotimpuri – iarnă și primăvară

„Făurar” - numele popular a lunii februarie care provine de la cuvântul faur, adică este timpul când țaranul ascute unelte, prevestind începutul pregătirilor pentru muncile agricole.

Tradițiile ne demonstrează că februarie este o lună răutăcioasă și cu

multe capricii surprinzătoare caracterizate prin oscilații de temperaturi de la o zi la alta. Adică, nopțile sunt mai geroase iar zilele cu soarele încă firav încearcă să dezghețe pământul. Aceasta se întâmplă datorită faptului că februarie este cea mai scurtă lună a anului și pentru că lui februarie îi este

caracteristic ciclul sfârșit-început. Iarna își leapădă cojoacele iar primăvara prinde aripi de stăpânire. Tradițiile lunii sunt axate pe pregătirea anului agricol, bunăstarea în gospodărie, pe sentimentul iubirii.

Simbolurile lunii

Violeta

Primula

Ametistul

Pinul

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

Calendar Cronologic

1 februarie

1852

La 1 februarie 1852 s-a născut **Ion Luca Caragiale**, dramaturg, nuvelist, pamfletar, poet, scriitor, director de teatru, comentator politic și ziarist în s. Haimanale, jud. Prahova, Valahia (Muntenia), cel mai mare dramaturg și scriitori român, membru al Academiei Române post-mortem. Opera lui cuprinde teatru (opt comedii și o dramă), nuvele și povestiri, momente și schițe, publicistică, parodii, poezii. Caragiale este întemeietorul teatrului comic din România, ci și fondator al teatrului național. În zorii zilei de 9 iunie 1912, Caragiale a murit la Berlin, bolnav.

2 februarie

Întâmpinarea Domnului; Sfinții Mucenici: Iordan, Gavriil și Agatodor

6 februarie

1948

Compozitorul **Constantin Rusnac** s-a născut la 6 februarie 1948 în s. Trebisăuți, Briceni. După 7 clase ale școlii medii a urmat școala de muzică (în prezent – Liceul „Ciprian Porumbescu”) din Chișinău, pe care a absolvit cu medalie de aur, apoi Conservatorul de Stat „Gavriil Musicescu”. În anul 1969 – compune prima lucrare „Sârba din Trebisăuți”, fantezie pentru orchestra de muzică populară. În anul 1970 a absolvit Conservatorul și devene profesor la Catedra de folclor. Între anii 1970-1975 a publicat articole muzicale și s-a ocupat de prelucrarea melodiilor populare. A lucrat la Ministerul Culturii (1971-1979). În 1976 a primit Premiul de Stat al R. Moldova pentru creația „Sărbătoreasca”, iar în 1977 - membru al Uniunii Compozitorilor din Moldova. În anul 1984 a fost prim-vice ministru al Ministrului Culturii, rector al

Conservatorului de Stat „Gavriil Musicescu” (1984-1999). A compus „Suita” pentru nai, țimbal, vioară și orchestră de cameră; „Lacrima” – meditație pentru voce, clavicin și orchestră; „Moldova” – tablou muzical ș. a.; a publicat culegerea de folclor instrumental „Ca la noi în sat”; „Oda muncii” pentru cor mixt și orchestră; a scris muzică pentru spectacolul „Sânzeana și Pepelea”; „Cantată de sărbătoare”; diferite culegeri de cântece pentru voce, pian și cor; poemul vocal-simfonic „Zorile”; piese pentru diferite instrumente; „Steaua limbii noastre” – imn pe versuri de Grigore Vieru; a alcătuit 2 volume de „Folclor din Moldova”; a compus multe cântece pentru copii, romane, rugăciuni. În anul 1986 i-a fost conferit titlul de conferențiar, în 1990 – de profesor universitar. Din anul 1993 este numit în funcția de Secretar general al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO.

1979

Interpretul **Dan Balan** s-a născut la 6 februarie 1979. A fost solistul trupei „O-Zone” (1999 – 2005). După destrămarea trupei a creat o formație de pop-rock „Balan” cu care a interpretat melodiile: „Sugar Tunes Numa Numa” și „17”. Sub pseudonimul Crazy Loop a înregistrat albumul „The Power of Shower”, (lansarea 1 decembrie 2007). La 1 decembrie 2009 a lansat albumul „Crazy Loop Mix”. În februarie 2010 a lansat single-ul „Chica Bomb”, care s-a clasat pe locurile de vârf în diferite topuri muzicale. La 31 iulie 2010 Dan a prezentat la Moscova o nouă piesă „Justify SEX”, care a ocupat prima poziție în clasamentul muzical oficial din Rusia. La 29 octombrie 2010 la postul de radio Love Radio a fost premiera piesei interpretată în duet cu Vera Brejneva „Lepestkami Slioz”.

10 februarie

- 1910** **Maria Cebotari** s-a născut la 10 februarie 1910 în or. Chișinău. Soprana de renume mondial, considerată predecesoarea Mariei Callas și una dintre celei mai mari soprane din toate timpurile, cu numele real Maria Cibotaru. Provine dintr-o familie de oameni săraci. Fii-că a poporului românesc din Basarabia. Talentul ei este remarcat atât în corurile bisericilor din Chișinău cât și în cei 5 ani, când a studiat la conservatorul „Unirea”. Firma „Da Capo”, editează albumul „Maria Cibotaru: legendă și realitate”, cuprinzând imprimări din anii 1932-1949. Moare la vârsta de 39 ani (9 iunie 1949) la Viena, puțin timp după ce a cântat „Studentul cerșetor”. Medicul a încercat să suspende reprezentăția. La capătul puterilor ea ar fi spus: „Cum nu înțelegi, doctore, eu trăiesc pentru a cânta”.

12 februarie

- 1935** **Petru Carare** s-a născut la 13 februarie 1935, Zaim-Tighina. A editat volume: „Soare cu dinți”, 1962; „Trandafir sălbatic”, 1965; „Parodii”, 1965; „Săgeți”, 1972; „Oglinzi”, 1974; Parodii și epigrame, 1981; „Cadente”, 1985, etc, mai multe cărți pentru copii; a absolvit Cursurile superioare de pe lângă Institutul de Literatură „Maxim Gorki” în 1969; a fost redactor la „Chipăruș”, „Moldova suverană”, director al Biroului de propagare a literaturii; a fost exilat și admonestat pentru poeziile satirice, este un umorist nativ căruia nu i-a tors maica pe limbă.

- 1948** Actorul **Vasile Zubcu-Codreanu** s-a născut la 12 februarie 1948. În 1973 a absolvit Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu” din Chișinău. Debutul lui cinematografic a avut loc în anul 1971 în filmul „Lăutarii” la studioul „Moldova-film”. În perioada anilor 1973-1993 este actor la Teatrul „Luceafărul”, iar din 1993 – la Teatrul Național „Mihai Eminescu”. Artist Emerit.

14 februarie

- 1910** **Vasile Coroban** s-a născut la 14 februarie 1910, Camenca, Glodeni și a decedat în 1984 la Chișinău. A fost un istoric și critic literar, doctor habilitat în filologie (1958). Membru al Uniunii scriitorilor din 1954. A absolvit facultatea de drept a Universității din Iași în 1935. A redactat ziarul „Viața universitară”. După 28 iunie 1940 a colaborat la ziarul „Pământ sovietic” din Bălți. În 1942-1945 a fost învățător la o școală medie din regiunea Kemerovo. După 1945 a lucrat la ziarul „Luceafărul roșu” (Bălți). Din 1947 colaborează la Institutul de limbă și literatură al AȘM. Autor și redactor a manualelor de literatură

pentru școlile din RSSM. A publicat studii despre literatura clasică românească și universală.

- 1935** Poetul **Grigore Vieru** s-a născut la 14 februarie în s. Pererâta. A absolvit șapte clase la baștină în anul 1950, apoi școala medie din or. Lipcani în 1953. A debutat în 1957 cu o plachetă de versuri pentru copii, „Alarma”. În 1958 a absolvit Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău și i-a apărut culegerea de versuri pentru copii, „Muzicute”, s-a angajat ca redactor la revistele „Scânteia Leninistă”, „Nistru”, la editura „Cartea Moldovenească” (1960 și 1963). A publicat plachetele: „Făt-Frumos și Curcubeu” și „Bună ziua, fulgilor!”, poemul „Legământ” (1964), „Versuri pentru cititorii de toate vârstele” și poemul „Bărbații Moldovei” (1965).. În 1968 are loc o cotitură logică în destinul poetului, consemnată de volumul de versuri lirice „Numele tău” - cea mai originală apariție poetică, obiect de studiu la cursurile universitare de literatură națională contemporană. În 1969 publică „Duminica cuvintelor”, „Abecedarul” și volumele: „Trei iezi” (1970), „Aproape” (1974). La sfârșitul anilor '80, Vieru se găsește în prima linie a Mișcării de Eliberare Națională din Basarabia, textele sale având un mare rol în deșteptarea conștiinței naționale. În 1982 este lansat filmul muzical pentru copii „Maria Mirabela”, textele cântecelor semnate de Vieru. În 1988 i se acordă Diploma de Onoare Anderesen. În 1989, Vieru - deputat al poporului, în 1990 - Membru de Onoare al Academiei Române, în 1991 - membru al Comisiei de Stat pentru Problemele Limbii, iar în 1992, Academia Română îl propune pentru premiul Nobel pentru Pace. În 1993 este membru corespondent al Academiei Române. În 1996 este decorat cu Ordinul Republicii. În 1997, Editura Litera din Chișinău lansează volumul antologic „Acum și în veac”, iar 3 ani mai târziu este decorat cu Medalia guvernamentală a României „Eminescu” - 150 de ani de la naștere. La 16 ianuarie 2009 a suferit un grav accident de circulație, în apropiere de Chișinău. La 48 de ore după accident, inima lui Grigore Vieru a încetat să bată. A fost înmormântat pe 20 ianuarie 2009 la Chișinău, în cimitirul central din strada Armeană. Grigore Vieru a fost decorat post-mortem cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce.

15 februarie

Ziua Internațională a Demonstrațiilor pentru Pace.

- 1912** **Andrei Lupan** s-a născut la 15 februarie 1912 în s. Mihuleni-Orhei și a decedat la 27 august 1992 la Chișinău. A publicat volume: „Poezii”, 1947; „Intrare în baladă”, 1954; „Haz de necaz”, 1957; „Meșter faur”, 1958; „Frate al pământului”, 1962; „Legea găzduirii”, 1966; „Gromovnic”, 1973; Scieri, vol. I-III, 1973; a scris poemul

pământului și al omului ca „Frate al lui“. A ocupat multe funcții sociale -președinte și locțiitor de președinte al Sovietului Suprem al RSSM, președinte al Uniunii Scriitorilor, academician, Scriitor al poporului, Erou al Muncii Socialiste, deputat al URSS și RSSM, deținător al Premiului de Stat al URSS (1975) și RSSM, 1967 ș. a.

1940 **Victor Cirimpei** s-a născut la 15 februarie 1940 în s. Drăgănești-Bălți. A făcut studii la Universitatea de Stat a Moldovei și aspirantura la Institutul de Literatură Universală „M.Gorki“ din Moscova. 1967; din 1968 secretar științific la sectorul și Institutul de Folclor al Academiei de Științe a Moldovei, studiul monografic „Realizări ale folcloristicii timpurii moldovenești“, 1978 ș.a. Cu studii de mitologie, etnofolcloristică și analiză literară este prezent, începând cu ianuarie 1964, în publicații de profil din Chișinău, Moscova, Mahacikala, Berlin, București, Cîmpulung Moldovenesc. Eminent al Învățămîntului din republică (1989), de două ori (1989, 1990) distins cu premiul republican „Dacia“, laureat al premiului „S. Fl. Marian“ al Academiei Române (1995). A publicat peste 130 de lucrări, este coautorul manualului-crestomație de Literatură română pentru clasa a VII-a.

1941 Articul dansator și coregraf **Boris Filipciuc** s-a născut la 15 februarie 1941 în or. Orhei. A absolvit Școala medie de muzică „Șt. Neaga“ la secția coregrafie (1981). A fost solist al Ansamblului Academic de Stat Joc (1967-1971), conducătorul ansamblului de cântece și dansuri populare „Tineretea“ și al ansamblului de dansuri „Leana“ al Firmei „Steaua Roșie“, maestru de balet al Orchestrei de Muzică Populară „Fluieraș“ (1978-1984). S-a remarcat în dansurile și tablourile coregrafice „Baba mea“, „Ilăul“, „Păcală“, autor al tabloului coregrafic „Mălăncuța“. Distincții: Premiul de Stat al U.R.S.S. (1972).

16 februarie

1836 **Bogdan Petriceicu Hașdeu** s-a născut la 16 februarie 1836 în Cristinești, Hotin (azi Ucraina) — d.7 septembrie 1907, Cîmpina), scriitor și filolog, academician, enciclopedist, jurist, folclorist, publicist, istoric și om politic, una dintre cele mai mari personalități ale culturii române din toate timpurile. În ultimii ani ai vieții se stabilește la Cîmpina, unde în 1907 moare.

20 februarie

1935 **Arhip Ciubotaru** s-a născut la 20 februarie 1935 în com. Cobâlnea-Soroca. A publicat volume: „Ecoul gliei“, 1958; „Distanțe“, 1964; „Trepte“, 1970; „Spații“, 1971; „Dans de toamnă“, 1973 ; „Cântec pentru tine“, 1974; „Ferestre“, 1978 ; „Pe urmele dorului“, 1980; Scrieri

alese, vol. 1-2, 1984 ; „Întoarce-mi dragostea“, 1986; culegerea de comedii „Șase de dobă“, 1981. A absolvit în 1957 Universitatea din Chișinău; a fost redactor-șef al revistei „Nistru“, Premiul comsomolist „Boris Glavan“, 1970 și de Stat republican 1982; deputat în Parlamentul Moldovei.

1947 **Valentina Cojocar** s-a născut la 20 februarie 1947 în s. Ciuciulea, jud. Bălți. A absolvit Școala pedagogică din Călărași (1960-1964), Institutul de Arte „G. Musicescu“ din Chișinău (1975-1980). A fost solistă în orchestra de amatori „Ciobănaș“ din Călărași (1962-1965), în diferite formații de estradă (1965-1967), în orchestrele „Mugurel“ (1968-1974), „Lăutarii“ (1990-1992) și „Folclor“ (1974-1990). Artistă Emerită (1978); Artistă a Poporului (1989); Meritul civic (1993).

1953 **Cântărețul Mihai Ciobanu** s-a născut în s. Bujor, Hîncești. A absolvit Colegiul de muzică „Ștefan Neaga“ (1974-1978), Institutul de Arte „Gavriil Musicescu“ (1980-1985). 1973-1979 — solist al orchestrei „Veselia“, profesor de muzică la școala din Ruseștii Noi, Ialoveni; 1979-1986 — cântă în orchestra Ansamblului Folcloric „Miorița“; 1987 — 1989 — solist al orchestrei „Mugurel“. Din 1989 solist al orchestrei „Folclor“. Colaborează cu orchestrele „Lăutarii“, a Ansamblului „Joc“, „Mugurel“, „Doi-na armatei“ ș.a. Artist Emerit. Ordinul Meritul Civic.

21 februarie

Ziua Internațională a Limbii Materne

23 februarie

1955 **Interpreta de folclor Maria Iliuț** s-a născut la 23 februarie, 1955 în s. Crasna, regiunea Cernăuți, lector superior, culegător de folclor, conducătorul artistic al Ansamblului „Crenguță de iedera“ de la Universitatea de Stat a Moldovei, Maestru în Artă. A absolvit Școala medie nr.I din sat, Colegiul de Iluminare Culturală din Cernăuți, Institutul de Arte „Gavriil Musicescu“ din Chișinău. A debutat în formațiunile „Ștefan Vodă“ din Strășeni și „Tălăncuța“ din Chișinău, între anii 1983-1988 a fost lector la Conservatorul „Gavriil Musicescu“ din Chișinău. Repertoriul ei valoros: cântece de leagăn, de nuntă, de pahar, de joc și voie bună, de înstrăinare, de noroc, de haiducie, de păstorie, de dor și dragoste, de ritual, colinde, doine și balade, reflectă originalitatea și frumusețea adevărată a melosului românesc. A obținut Marele premiu la Concurusul televizat „Cântați cu noi“ (Chișinău, 1989), la Festivalul Concurs Internațional de Folclor Păstoresc - Comățel (Târgoviște, România, 1995), la Festivalul-Concurs Internațional „Cântecele românilor de pretutindeni“ (Drobeta

Turnu-Severin, România, 1995), câștigătoare a Premiului I la Concursul republican al interpreților cântecului folcloric „Tamara Ciobanu” (Chișinău, 1996), la Festivalul Folcloric Național „Șezătoarea” (Fălticeni, Suceava, România, 1992), la Festivalul „Rapsozii Moldovei” din România și R. Moldova (Chișinău, 1992), la Festivalul Republican al Creației Populare (Chișinău, 1996), la Concursul soliștilor cântecului popular „Tezaur-1996” (Chișinău, 1996), la Festivalul Folcloric „Trandafir de la Moldova” (Iași, România, 1997), e deținătoare a Diplomei de excelență la Festivalul-Concurs Internațional „Din cântecele neamului” (Cernăuți, Ucraina, 2001) ș.a.

1961

Cunoscutul instrumentist și dirijor **Mihai Amihalachioaie** s-a născut la 23 februarie, 1961 în localitatea Molnița, reg. Cernauti (Ucraina). Și-a început studiile muzicale în or. Herța, apoi Colegiul de Muzică „Stefan Neaga” și Conservatorul „Gavriil Musicescu” din Chisinau. În anul 1997 a absolvit cursul de dirijat muzică simfonică și de opera la Universitatea de Stat a Artelor din Chișinău. A participat la un curs de dirijat susținut de maestrul Antoni Ros Marba la Barcelona (Spania), 2001-2002. Activitatea sa interpretativă începe în anul 1985 ca acordeonist și dirijor de muzică populară. În anul 1998 colaborează ca dirijor cu Orchestra Națională de Cameră și cu Orchestra Simfonică Radio-Tv din Chișinău, dirijor la Teatrul Național de Operă și Balet din Chișinău. Este dirijorul și fondatorul orchestrei de muzică populară „Busuioc moldovenesc”.

24 februarie

Dragobete - Ziua dragostei și a bunăvoinței. Zeul dragostei la Daci. În timp, devine feciorul Babei Dochia simbol al Primăverii, sărbătorit la „logodna” păsărilor.

1950 Coregraful **Tudor Soltan** s-a născut la 24 februarie 1950 în Slobozia Doamnei, Orhei. În anul 1975 a absolvit Colegiul de Artă din Soroca. Din 1976 este conducătorul Ansamblului de muzică și dans popular „Codru” de la Palatul de cultură „La Steaua”, Orhei. A fondat ansamblul „model” de dans popular „Codrulețul” (copii). Repertoriul acestor două colective include creații coregrafice de valoare din zona codrilor: „Bătrâneasca” din Șercani, „Hora și Sârba” culese din s. Clișova și Cucuruzeni, „Zestrea” din Slobozia Doamnei, „Frunza nucului” din Clișova, „Fata popii” din Clișova și Berezlogi, „Șaerul” din Mitoc ș. a. Participă la diverse festivaluri naționale și internaționale în Țările Baltice, Bulgaria, Germania, Elveția, Franța, Italia, Polonia, România, Rusia, Ucraina, la Festivalul Internațional din Zakopane (Polonia) unde a cucerit trofeul principal – „Toporul de Aur”. În 1979, i se conferă titlul de Eminent al Culturii din URSS, în 1982 – Eminent al Culturii din RM, iar în 1994 – Maestru în Artă.

25 februarie

1960 S-a născut **Ludmila Belonoșca**, șeful Serviciului Cultură a raionului Ocnița;

1970 S-a născut **Aurelia Andronachi**, șeful Secției de Cultură a raionului Nisporeni

28 februarie

1956

Interpreta de folclor **Elizaveta (Veta) Ghimpu-Munteanu** s-a născut la 28 februarie, 1956 în s. Paicu, Cahul. În 1977 absolveste Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu”. Din 1980 și până în prezent

lucrează la Radio Moldova, printre emisiunile realizate de Veta Ghimpu-Munteanu numărându-se: „O melodie pentru tine”; emisiuni de folclor: „La izvoare”, „Vă aduc cântecul meu de acasă”, „Lautarii Moldoveni”, „Port în suflet dor de cântec”. Tot în 1980 își începe activitatea în ansamblul „Tălăncuța”, Veta Ghimpu-Munteanu cântă muzică etno și populară culeasă din zona ei de baștină. La activ are 4 CD-uri muzicale: „De cine dorul se leagă” cu muzică etno și populară, „Mai lin dorule, mai lin” doar cu muzică populară, „Fir-ai dorule nebun” cu muzică etno și un CD cu colinde „Sus la-naltul cerului”. O mare mândrie a Vetei Ghimpu-Munteanu este arborele genealogic al familiei ei, ce datează cu anul 1770, pe care l-a restabilit zile în șir printre documentele prăfuite din Arhivă, în căutarea strămoșilor.

Calendar Cronologic

Ziua lui Trifon (1/14 Februarie)

În popor sărbătoarea aceasta are calitative păgâne (*Trif, Trif – tatăl lăcustelor, Trifonul viermilor, Ziua gândacilor*), precum și supranumiri apărute în era creștinismului (*Trif cel Nebun, Trif Nebunul, Trif Hăbăucul ș. a.*)¹. (Pe parcurs vom vedea explicațiile acestor numiri). În calendarul creștin ortodox ziua de 1/14 Februarie este numită *Sf. Mucenic Trifon*.

Stratul precreștin. Savanții au constatat că la baza acestei sărbători s-a aflat cultul străvechiului zeu al naturii și al roadei la traci – *Sabazius*, identificat la greci cu *Dionysos* (și chiar cu *Zeus*), la romani – cu *Bachus*². Cu timpul zeul *Sabazius*, cu un nume apărut mai tirziu (*Trif*), a devenit, în mitologia popoarelor balcanice, inclusiv a romanilor, patron al viței de vie, al pomilor fructiferi, insectelor dăunătoare (omizi, lăcuste, viermi, gândaci)³. *Sabazius* era zugrăvit ținând în mână un cuțit pentru curățatul viei și pomilor (activitate care începe în luna Februarie, înainte de a se pune în mișcare seva în butucii de vie și în tulpinile pomilor).

Ca reprezentare mitică, Trif a fost atestat în Moldova, Muntenia, Banat.

Tradițiile etnofolclorice care s-au păstrat și la moldoveni în legătură cu ziua de 1/14 Februarie vorbesc despre faptul că la această dată se pune începutul perioadei de trecere treptată la anotimpul primăverii. Bărbații observă semne ce prevestesc apropierea mult așteptatului anotimp, cum va fi roada. Se zicea: „Dacă la această sărbătoare ninge, anul va fi cu roadă bogată”⁴; „Dacă cură din streșină la Trif, se crede că va fi anul cu ploaie”⁵.

În iernile cu multă zăpadă țărani se uitau la „călcături-le” de bou. Se spunea că dacă boii beau apă din „călcături-le” lor, „primăvara va fi degrabă, iar anul se așteaptă bun”⁶. Se mai zicea: „Trebuie să beie măcar găina din călcătura de bou, ca să fie anul bun”⁷.

Poporul a creat în legătură cu ziua lui Trif și o serie de expresii în care este vorba de trecerea iernii și apropierea primăverii. Bunăoară: „De Trif se trifește iarna, adică se face mai cald, mai moloșag”; „De Trif se schimbă iarna cu vara”⁸ ș. a.

Există informații care vorbesc despre faptul că și la strămoșii noștri reprezentarea mitică agrară cu numele

NICOLAE BĂIEȘU,
doctor habilitat în filologie,
profesor universitar

Trif avea rol de patron al omizilor, lăcustelor, viermilor și gândacilor, marcată la 1/14 Februarie (ultima lună de iarnă). Scopul sărbătorii era apărarea recoltelor de stricăciunile insectelor vătămătoare.

În ziua aceasta nu se înfăptuiesc lucrări casnice importante, făcându-se analogie între ele și acțiunile insectelor păgubitoare. De exemplu, „nu se taie nimic cu foarfecile, căci gândacii vor reteza fasolele, cartofii și, mai ales, vița de vie”⁹.

Țărani nu lucrează în vii, „căci vara vor mânca lăstarii niște gândaci negri” M. Ciocanu, *Datinele ...*, 1991, 30 Ian.¹⁰ Unicul lucru care se face pe alocuri și astăzi în vie este stropitul ei cu apă de zăpadă ori cu agheasmă, „ca să n-o bată bălțara”¹¹ (sau *basaraua*, *basarabeasca* – un fel de rugină, care se face pe frunza din vii și livezi)¹².

Alții stropesc via și cu vin. Bunăoară, la Mileștii Mici – Ialoveni gospodarul se duce la vie și scoate sticla cu vin îngropată toamna trecută la rădăcina unui butuc. Cu o parte din vin stropește via, iar alta este dusă acasă și fiecare dintre membrii familiei bea din sticlă câte puțin, crezând că astfel „prind puteri”¹³.

În ziua de 1 Februarie pomicultorii stropeau livezile cu apă sfințită. Local, pomii fructiferi, care n-au dat roadă în anul trecut, erau „amenințați” cu tăierea lor (ca în ajunurile Crăciunului, Anului Nou). Scopul acțiunii ritualice era apărarea recoltelor de stricăciunile insectelor vătămătoare¹⁴.

Stropesc cu agheasmă și semănăturile. Pentru a avea mai multă agheasmă, femeile, până la răsăritul soarelui, fără a vorbi cu cineva, aduc „apă neîncepută, pe care o prefac cu agheasmă”. Cu apa aceasta stropesc semănăturile, „ca să fie mai roditoare”, „să alunge de pe ele duhurile rele”¹⁵.

Alt scop al stropitului cu agheasmă este credința că făcând astfel omătul „se va duce ușor”, adică soarele nu va încălzi tare dintr-odată și zăpada nu se va topi repede, dar nici nu va sta prea mult pe pământ¹⁶.

1 Maria Ciocanu, *Datinele Făurelului // Viața satului*, 1991, 30 Ian.

2 Т. А. Колева, *Болгары // Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. Конец XIX – начало XX в.: Весенние праздники*. – Москва: Наука, 1977, p. 275.

3 I. Ghinoiu, *Panteonul românesc: Dicționar*. – București: Editura Enciclopedică, 2001, p. 193.

4 L. Romanciuc-Dutcovschi, *Folclor din părțile Ialovenilor*. – Chișinău: Arc, 1995, p. 205 (or. Ialoveni; inf. Pelaghia Petrașcu, 67 ani, 1993).

5 Maria Ciocanu, *Datinele ...*, // 1991, 30 Ian.

6 Idem.

7 Idem.

8 Idem.

9 L. Romanciuc-Dutcovschi, 1995, p. 205 (Mileștii Mici – Ialoveni; inf. Vasile Vicol, 68 ani).

10 M. Ciocanu, *Datinele ...*, 1991, 30 Ian.

11 Idem.

12 *Dicționar dialectal: (cuvinte, sensuri, forme)*, în 5 volume / Alcăt. R. Udler ș. a., I – Chișinău: Știința, 1985, p. 201.

13 L. Romanciuc-Dutcovschi, 1995, p. 205.

14 I. Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an: Dicționar*. – București: EFCR, 1997, p. 204.

15 L. Romanciuc-Dutcovschi, 1995, p. 205.

16 P. Sircu, *Из быта бессарабских румын*. – Петроград, 1914, p. 157 (Basarabia).

La sudul și centrul R. Moldova în ziua lui Trif, dimpotrivă, gospodinele lucrează: spală și dau cu var, „ca să închidă ochii la gândaci”¹⁷. La Hâncești în ziua aceasta femeile coase, „că le coși ochii gândacilor”; se taie, „că-i taie pe gândaci”¹⁸. La Ruseștii Noi – Ialoveni „se muruie prin casă; se spune că astfel se astupă borțile gândacilor”¹⁹.

Pentru păstori și pentru vânători *Trif* era considerat ca stăpân al lupilor. Aici avem, probabil, o confuzie între *Trif* și *Sf. Petru* de Iarnă – cunoscutul patron al lupilor²⁰.

Se zicea că lupii se adună la un loc și *Trif* le dă bucăți dintr-o pâine mare ce nu se termină niciodată. Lupii n-au voie să atace oamenii și animalele decât cu permisiunea patronului lor. În caz contrar, vor fi sortiți să mănânce numai pământ²¹.

Se povestește că un vânător, care a vrut să fie de față la adunarea lupilor, s-a dus la pădure și s-a urcat într-un copac. Peste puțin timp la copac a venit un lup și vânătorul l-a împușcat. Apoi a venit și alți lupi și vânătorul tot i-a doborât. Lupii care mai veneau îi mâncau pe cei morți. N-a trecut mult timp și vânătorul vede că vine spre copac un bărbat îmbrăcat în alb. Era *Trif*. El arăta fiecărui lup viu pe care lup mort să-l mănânce.

După ce fiarele au plecat, vine un lup șchiop și-l întreabă pe *Trif*.

– Da eu ce să mănânc?

Trif îi răspunde:

– Pe omul din copacul acesta! Și *Trif* a plecat, rămânând numai lupul cel șchiop și vânătorul.

Spre norocul vânătorului, au trecut pe acolo niște tăietori de lemne. Ei au alungat lupul și astfel vânătorul a scăpat cu viață²².

S. Fl. Marian relatează că „oamenii îl serbează pe *Trif*, ca și pe fiecare altă sărbătoare, cu scop ca să-i ferească de fiarele cele sălbatice și când vin lupii la oile lor, ei se roagă de *Trif* ca să le mijlocească la Dumnezeu apărarea de dihanii”²³.

Se zice că cel care „va îmbrăca haine din pânză țesută la *Sf. Trifon* va fi mâncat de lup”²⁴ (adică era interzis țesutul în ziua aceasta).

Stratul creștin. În era creștină la data de 1 Februarie a fost adaptat un ciclu de legende populare despre un caz al Maicii Domnului cu un bărbat pe nume *Trif* (devenit apoi *Trif Nebunul*).

Observăm că, în afară de nume și de data marcării (1 Februarie), acest *Trif* (creștin) nu are nimic comun cu miticul *Trif* despre care am vorbit mai sus (patron al viei ș. a.).

O legendă, înregistrată la începutul secolului trecut în

nordul Bucovinei, spune că mergând Maica Domnului la 40 de zile după nașterea lui Iisus la biserică, ca să i se citească rugăciunile de dezlegare, s-a întâlnit pe drum cu un om cu numele *Trif*. Au mers o bucată de vreme împreună, Maica Domnului înainte, cu fiul Iisus în brațe, iar *Trif* – din urmă.

„De la un timp însă ce-i plesni lui *Trif* prin minte? – să meargă el înainte și Maica Domnului înapoia lui. Și din pricina aceasta a început a se certa cu Maica Domnului și a-i zice că să-l lase să meargă el înaintea ei. Maica Domnului însă nu voi să-l lase, ci-i zice că, deoarece ea a mers odată înainte, tot ei i se cuvine să meargă și mai departe. *Trif* însă nu, ci o ținea a lui, una și bună, că nu ea, ci el trebuie să meargă și s-a mântuit! Văzând Maica Domnului de la un timp că n-are cu cine se înțelege în vorbă, că el numaidecât voiește să meargă înaintea ei, s-a supărat pe dânsul și i-a zis:

– *Trif*, nebun ce ești!

Văd că ce vorbești,

Nu te mai gândești,

Nici nu cumpenești,

Ci-a ta o păzești.

Mergi dară-nainte,

Om sărit din minte,

Că eu voi pleca

În urma ta.

N-a apucat însă ea bine a rosti cuvintele acestea și a-l lăsa să meargă înaintea ei și iată că *Trif* a și nebunit și de atunci oamenii îi zic *Trif cel Nebun* sau *Trif Nebunul*. Și tot de atunci vine că ziua lui cade totdeauna cu o zi înainte de *Stretenia* sau *Întâmpinarea Domnului* și cine lucră în această zi, acela nebunește”²⁵.

Despre obraznicia lui *Trif* și pedepsirea lui de către Maica Domnului există, la mai multe popoare balcanice, câteva legende cu următorul subiect. După insultă, Maica Domnului i-a spus lui *Trif* că singur își va tăia nasul. Se povestește că, trecând pe lângă casa lui *Trif*, Maica Domnului i-a spus soției lui să plece la bărbatu-său, care, lucrând la vie, și-a tăiat nasul cu cuțitul. Văzând-o pe soție, *Trif* a întrebat-o de ce a venit la vie, iar ea i-a povestit despre cele spuse de Maica Domnului. *Trif* a râs și a zis: Cum am putut eu să-mi tai nasul, doar eu țin cuțitul așa, nu invers (a arătat cu degetele). Rostind cuvintele acestea, a făcut o mișcare neatentă cu mâna și în adevăr și-a tăiat nasul cu cuțitul²⁶.

După alte versiuni ale legendei, *Trifon* ar fi fost fratele Mariei. Pe când ea se ducea spre biserică, *Trif* se afla în vie, unde curăța butucii. El a pus la îndoială neprihănirea surorii sale. Maria s-a întors acasă și a povestit mamei și cumnatei că *Trifon* și-ar fi tăiat nasul cu cuțitul de curățat via. Ele au mers la *Trifon*, care era teafăr și i-au povestit ce a spus *Maria*. *Trif* și-a dus mâna la nas. În acel moment

17 M. Ciocanu, *Datinele* ..., 1991, 30 Ian.

18 Idem.

19 L. Romanciuc-Dutcovschi, 1995, p. 205 (inf. Maria Balaur, 65 ani, 1993).

20 I. Ghinoiu, *Obiceiuri*, 1997, p. 204.

21 I. Taloș, *Gîndirea magico-religioasă la romani: Dicționar*. – București: Editura Enciclopedică, București, 2001, p. 87.

22 S. Fl. Marian, *Sărbătorile la romani: St. etnogr.*, I/ Ed. îngrij. de Iordan Datcu. – București: EFCR, 1994, p. 178–179 (Todirești – Suceava; culeg. N. Rădășan).

23 Idem, p. 180–181 (Frătăuțul Nou – Rădăuți).

24 M. Ciocanu, *Datinele* ..., 1991, 30 Ian.

25 S. Fl. Marian, *Legende Maicii Domnului* / St. folc. de ... – București: TCG, 1904, p. 76.

26 Елизавета Квилинкова, *День святого Трифона* // Независимая Молдова, 2001, 1 Февр.

nasul lui Trif a căzut, ca fiind tăiat cu cuțitul. În unele variante ale legendei se spune că nasul a fost pus la loc de către Maria²⁷.

Câteva tradiții păgâne s-au păstrat în era creștină, fiind completate cu unele elemente bisericești. De exemplu, țăranii în ziua lui Trif invitau acasă preotul să le sfințească pomii și sămânța care trebuia pusă în pământ primăvara²⁸. Alții duceau câte puțină sămânță de diferite plante la bise-

rică, urmărind același scop²⁹.

De multe ori țăranii plăteau preotului ca să sfințească apa cu care stropeau pomii, crezând că este bună „contra înmulțirii prea mari a insectelor și îndeosebi a omizilor, care strică pomii și curechiul”³⁰.

Evident, unele dintre tradițiile menționate mai sus (păgâne și creștine) nu au bază, explicație științifică, dar se cuvine să le cunoaștem, ele făcând parte din cultura noastră populară, de odinioară.

27 I. Taloș, *Gindirea*, 2001, p. 174.

28 А. Буруянов, *Историко-статистическое описание церкви и прихода селения Волонтировка Аккерманского уезда // Кишиневские епархиальные ведомости*, 1877, nr. 17, p. 736.

29 AFAȘM, 1987, ms. 383, f. 183; Tirnauca – Slobozia; inf. Alexandru A. Caraman, 64 ani; culeg. N. Băieșu.

30 S. Fl. Marian, *Sărbătorile*, I, 1994, p. 179 (Șcheia – Suceava; culeg. P. Prelipcean).

Rubrică îngrijită de Maria Scoarță

Ziua Națională a Culturii

Lucrătorii din domeniul culturii din raionul Briceni și-au marcat Sărbătoarea profesională într-o atmosferă festivă, colegială, caldă. La 14 ianuarie, localul Centrului de Cultură „Casa cărții” din or. Briceni a găzduit lucrătorii din instituțiile de cultură, care s-au adunat la un pahar de vorbă, s-au adunat să facă niște totaluri, să-și ureze ani mulți și sănătate la început de an. Ei au fost felicitați de către dna Efimia Bandalac, președintele raionului, de către dl Ilie Zagoriciu, șef Serviciu Cultură al Consiliului raional, deasemenea de domnii Victor Gorea, Alexandru Bejenari, Ștefan Crigănuță, veterani ai culturii ș.a. Deoarece eram în Ziua Sfântului Vasile cel Mare ori Anul Nou pe stil vechi, am avut parte și de urători. Ei au fost o ciată întreagă de la liceul theoretic din com. Colicăuți dirijați de dna Ala Lavric, care ne-au pășit pragul cu bunăvoință, urându-ne de sănătate, semănându-ne cu boabe de grâu auriu, ca să avem belșug în case.

Surpriza sărbătorii a constituit-o evoluarea la cel mai înalt nivel, a Orchestrei de muzică populară „Folclor” a Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici” din Chișinău. De data aceasta, în calitate de spectatori au fost lucrătorii din cultură, care au asistat la un spectacol de zile mari susținut de artiști profesioniști. Cu vocile lor superbe ne-au încântat îndrăgiții Nina Ermurache, Viorica Moraru, Diamanta Paterău, Nicolae Paliț. Maeștrii Vasile Iovu, Leonid Moșanu, Gavriil Gronic și alți instrumentiști renumiți ne-au purtat pe aripile muzicii

înălțătoare, superbe. Petre Neamțu, dirijorul Orchestrei „Folclor” a mulțumit tuturor pentru primirea receptivă a artiștilor, exprimând dorința de a mai fi oaspeți dragi în raionul Briceni. Artiștii au fost răsplătiți cu flori, aplauze furtunoase și cuvinte de recunoștință. Mulți din ei s-au întâlnit cu foștii colegi de facultate, de activitate pe tărâmul culturii. Am luat parte nu numai la un concert frumos, dar și la o întâlnire de suflet și pentru suflet, pe care acești oameni înfrățiți cu frumosul, au merotat-o pe deplin.

Dacă angajații din alte domenii au parte permanent de sărbători profesionale, apoi cei de pe tărâmul culturii, ca de obicei, sunt organizatorii manifestărilor. E îmbucurător faptul că în sfârșit Guvernul R. Moldova a declarat ziua de 15 ianuarie, când ne omagiem poetul dragostei și nemuririi – Mihai Eminescu, ca Ziua Națională a Culturii. Să dea Domnul, ca această sărbătoare să devină tradițională și să ne bucurăm din plin de ea.

La 15 ianuarie o delegație de 20 persoane – colaboratori de la instituțiile de cultură din raion, am participat la concertul festiv consacrat Zilei Naționale a Culturii, care a avut loc la Palatul Național „Nicolae Sulac” din Chișinău.

MARIA SCOARȚĂ,
Serviciul Cultură
al Consiliului raional Briceni

Să trăiți, să înfloriți!

Sărbătorile de iarnă. Ele sunt cele mai frumoase, cele mai pline de farmec și mister. În popor se spune, că dacă în zilele sărbătorilor de iarnă casele gospodarilor găzduiesc mulți oaspeți, atunci stăpânii vor avea un trai bogat și un an rodnic.

Această vorbă înțeleaptă, să dea

Domnul să aibă sorti de izbândă pentru toți oamenii de bună credință și mai ales pentru gospodarii din comuna Larga, raionul Briceni, care la 6 ianuarie, 2013, în ajunul Sfântului Crăciun pe stil vechi, au găzduit **Festivalul raional al tradițiilor și obiceiurilor de iarnă**, organizat de către Serviciul Cultură al

Consiliului raional Briceni de comun acord cu Primăria Larga. Căminul de Cultură renovat de curând datorită FISM-ului, Consiliului raional Briceni și Primăriei locale a primit oaspeți din 15 localități ale raionului. Cu toate, că în anul curent briceneni n-au dus lipsă de zăpadă, drumurile au fost curățate și

artiștii au avut posibilitate să se deplaseze tocmai la Larga – sat cu tradiții și obiceiuri, cu lăutari vestiți și oameni gospodari.

Cu clinchet de zurgălăi, veselie, pocnituri din bici și urături colectivele se îndreptau spre scenă unde urmau să-și demonstreze tradițiile de la baștină aduse la festival. Trebuie să menționăm, că la această sărbătoare nu sunt niște parametri speciali, ba dimpotrivă, participă toți: de la mic la mare. Căci așa se cuvine, ca tradiția să treacă din generație în generație. Deci, au fost colindători și urători de toate vârstele. Gazdele primitoare i-au mulțumit pe toți cu dulciuri, colaci, crăciunei și hulubași, după cum e obiceiul. Primii în scenă au evoluat tinerele și promițătoarele talente. Este vorba de Nona Sărăcuță și Augustina Mânzatu, eleve la Liceul Teoretic „Grigore Vieru” din orașul Briceni și Antonel Roșu, student la Colegiul republican de Muzică „Ștefan Neaga”, laureat al mai multor concursuri raionale, republicane și internaționale, originar din Briceni. Ei au colindat de sănătate și de sporuri mari în toate. Evoluarea lor a fost superbă, măreață, deosebită. Apoi scena a fost pusă la dispoziția gazdelor – formațiilor artistice de la Căminul de Cultură Larga. Trebuie de menționat, că în rezultatul atestării de la finele anului 2012, organizate de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova și Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial 6 colective artistice au fost atestate ca formații cu titlul onorific „model” și vor fi finanțate de către Primăria Larga.

Căminul de Cultură din comuna Larga, odată cu festivalul tradițional raional consacrat tuturor sărbătorilor de iarnă, a prins din nou viață. Sala și scena spațioasă, luminoasă și gătită de zile mari, i-a găzduit pe toți. Această sărbătoare în raionul Briceni are un colorit aparte. Sărbătorile de iarnă cu mulțimea de tradiții, obiceiuri și ritualuri constituie cartea de vizită a raionului, care se îngemănează cu Ucraina. Unde oare se mai păstrează așa reprezentații teatralizate cu jocuri

zoomorifice ca „Căiuții”, „Calul”, „Capra”, „Cocostârcul”, „Arnăuții”, „Craii”, „Malanca”, „Cumpania”, uimitoarele colinde superbe. Înălțătoare. Rând pe rând colectivele artistice participante au colindat, au urat, au semănat spectatorii, oaspeții și gazdele cu boabe de grâu, ca să aibă în anul 2013 parte de belșug, sănătate și ani fericiți.

Nu putem să nu vorbim de evoluarea foarte bună a colectivelor, care ani în șir activează cu drag pe lângă lăcașele de cultură din raionul Briceni și fac lucruri de o rară frumusețe, astfel păstrând arta națională moștenită din strămoși. Este vorba de formațiile folclorice de muzică și dans „Cununița” și „Izvoraș” din comuna Colicăuți conduse de către Maria și Viorel Rusnac, care pe tot parcursul sărbătorilor de iarnă au fost oaspeți dragi atât în casele gospodarilor din comuna Colicăuți, cât și în diferite organizații, întreprinderi, servicii raionale. Programul ales cu minuțiozitate de către conducători și prezentat cum se poate mai bine de către membrii colectivelor, au adus multă bucurie în sufletele oamenilor.

Au fost fără seamăn și membrii formației din s. Grimăncăuți, care au evoluat „Cu Steaua” – un ritual, care cel mai bine se păstrează în această localitate. Bărbați ca bradul, cu creștetul argintat, au cântat în unison cum o pot face doar ei, cei din Grimăncăuți. Suntem siguri, că mâine-poimâine acest ritual va fi reluat de către nepoții și strănepoții lor. „Malanca” din s. Tribisăuți și Bulboaca a fost primită cu o deosebită satisfacție, deoarece colectivele au evoluat cu un program variat, frumos și neobișnuit. Cu toate, că evenimentele aveau loc în scenă, fără să conștientizezi, parcă te aflai la o casă de gospodari, care mereu întâmpinau și petreceau cetele de colindători. Jocul „Căpriței” de la Pererăta, „Căiuților” de la Coteala, „Căluțului” de la Criva, „Crailor” de la Bălăsinești a transformat sărbătoarea propriu-zisă într-un spectacol adevărat, aproape sufletului, inimii oamenilor din Larga, oaspeților și participanților, care au savurat cu plăcere din acest alai.

Unicate în felul lor s-au dovedit a fi și colindele interpretate cu dragoste de colectivele din Beleavinți, Șireuți, Slobozia-Șireuți, Larga, Hlina. Doamnele din corul bisericesc a s. Slobozia-Șireuți au colindat în limba ucraineană. Dar totul a fost pe înțeles, căci muzica este unicală în felul ei și ea nu cere o tălmăcire aparte.

Pe parcurs în fața spectatorilor au evoluat formațiile folclorice „Busuioc moldovenesc” și „Marie și Mărioară”, de dans popular „Mărunțica”, ansamblul vocal instrumental „Prietenia”, orchestra de muzică populară „Brăuleț”, teatrul dramatic „Ion Gheorghită”, care activează lângă Căminul de Cultură Larga, membrii cărora au demonstrat o adevărată artă.

Nu avem pur și simplu dreptul moral să nu-i pomenim cu un cuvânt de bine și pe acei, care au contribuit, ca festivalul în cauză să reușească și să-și atingă scopul. Este vorba de Consiliul raional Briceni, președinte dna Efimia Bandalac, Primăria Larga condusă de dl Radu Urechian, care ne-a fost mâna dreaptă în toate, lucrătorii din domeniul culturii din localitățile raionului, care pe parcursul anilor fac lucruri demne de toată lauda: Valeriu Bandalac, Maria Rusnac, Valentin Druțac, Vitalie Balan, Nicolae Bucilă, Margareta Pascaru, Aurica Pogonea, Dumitru Druțac, Mihai Manița, Victor Hadără, Valentina Tcaci, Gheorghe Melnic, Angele Buțco, Valeriu Petrov, Iurie Grosu, Marcel Bucilă, Tamara Proțiu, Cristi Carlașuc, Victoria Bzovâi, Stela Blajin, Aliona Bușinschi, Alexandru Chișcuța, Ghenadie Șăbuleac, Lilia Rodomschi, Suzana Digolean, Rodica Urechian, Elena Știrvu, Valeriu Gheorghită, Svetlana Mânzatu și mulți, mulți alții, cărora le urăm sănătate, realizări, optimism și numai bine în anul 2013.

E vremea colindelor... și la Bălăbănești

VASILIȚA MALAI,
bibliotecar, s. Bălăbănești.

*E vremea colindelor,
E vremea colindelor,
Veniți, cântați și vă bucurați
Crăciunul în casă-așteptați.
Cerul de stele e plin,
Colindătorii vin,
Să fim mai buni, să ne iubim,
Cu Dumnezeu să fim....!*

Recent, în incinta bibliotecii publice din satul Bălăbănești, Criuleni s-a desfășurat serbarea „E vremea colindelor”, dedicată obiceiurilor și tradițiilor de iarnă.

La serbare au participat atât elevi din gimnaziul Bălăbănești, cât și din Liceul Teoretic Mălăiești.

Am avut și oaspeți: pe doamnele Liuba Perciuleac, secretarul consiliului comunal, Dina Malai, șeful bibliotecii publice Mălăiești și Galina Temciuc, gra-

fier la primărie, mamica unui urător isteț. Cel mai multășteptat oaspete a fost, bineînțeles, Moș Crăciun cu sacul plin cu dulciuri.

S-a vorbit despre semnificația sărbătorilor de iarnă - de la Sf. Andrei până la Sf. Ioan Botezătorul, despre obiceiurile și tradițiile din perioada respectivă. Copiii au venit cu urături tradiționale, poezii frumoase, cu cântece, au spus ghicitori, bancuri, au fost prezentate scenete amuzante din tradițiile sărbătorilor de iarnă. În cadrul serbării au fost organizate trei concursuri: **Cea mai reușită interpretare a colindelor; Cea mai reușită mască; Cea mai reușită felicitare cu prilejul sărbătorilor de iarnă.**

Juriului, în componența căruia au intrat elevele clasei a IX-a de la gimnaziul Bălăbănești și de la Liceul Teoretic

Mălăiești, Lidia Stoica, Nina Barbacari și Adriana Cazac i-a fost cam dificil să-i aleagă pe „cei mai buni”, dar totuși... Deținătorii locurilor premiate au fost Andreea Bivol, Adelina Cazac, Nicoleta Bulgari, Mihai Temciuc Mih., Tatiana Lungu, Cristian Grișca, Doina Ioniță, Selina Dicusar și Mihai Temciuc Nic.

Copiii au rămas foarte mulțumiți pentru darurile din partea lui Moș Crăciun, cât și de cadourile pentru concursuri.

Mulțumim mult Administrației Publice Locale, personal dlui Ion Nistorean, primarul comunei Bălăbănești, pentru susținerea și ajutorul financiar acordat la desfășurarea serbării noastre.

La mulți ani!

Îndrăgostiții de Eminescu

„Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari, negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari; un zâmbet blând și adânc melancolic. Avea aerul unui sfânt tânăr, coborât dintr-o veche icoană...”

Așa l-a văzut pentru prima oară, așa l-a cunoscut pe Eminescu Ion Luca Caragiale.

La data de 15 ianuarie în incinta bibliotecii publice s-a desfășurat ora de poezie, dedicată comemorării aniver-

sării a 163-a de la nașterea lui Mihai Eminescu.

Au fost prezenți elevi din gimnaziul Bălăbănești, cât și din Liceul Teoretic Mălăiești. Invitata noastră a fost dna Elena Calancea, fostă învățătoare la clasele primare, în prezent, conducătorul colectivului folcloric „Lăstăreii”, care a venit cu o poezie, compoziție proprie „Eminescu ești nemuritor” și cu cântecul lui Ion Aldea Teodorovici „Eminescu”

Îndrăgostiții de Eminescu – Mariana Iacob, Sergiu Doban, Andreea Bivol, Valeria Calancea, Gabriela Gornștei, Lenuța Zamșa, Cristian Grișca, Lidia Stoica, Gabriel Malai, Doina Doban – au venit cu poeziile Marelui Poet: „Cu penetul ca sideful”, „Revedere”, „Somnoroase păsărele”, „La mijloc de codru des”, „La steaua”, „Mai am un singur dor”, „O, ramâi...”, „Iubind în taină” și, neapărat, „Luceafărul”.

În semn de mare recunoștință și adânc omagiu pentru marele nostru geniu Doina Doban a recitat poezia lui Grigore Vieru „Legământ”.

La încheiere am citit „Darul lui Mihai Eminescu” de Parascheva Monahie.

A fost prezentată și o expoziție de carte „Ca un Luceafăr a trecut prin lume”.

Adulții îl cinstesc pe Eminescu, copiii îl iubesc pe Eminescu.

Căci „Al tău geniu peste veacuri rămâne-va pe pământ” a spus cândva Veronica Micle.

Eminescu — stea nemuritoare

La data de 15 ianuarie 1850 s-a născut marele poet român Mihai Eminescu. O viață scurtă și tristă a avut, dar din ea au izvorât cele mai pline de farmec opere poetice. De atâta poți citi o sută de poeți, dar dacă nu-l citești pe Eminescu e ca și cum ai citi puțin de tot.

Eminescu nu cântă incidentele unei iubiri, ci iubirea; nu cântă farmecele unei femei, ci femeia; nu ne dă crâmpaie separate din natură, colțuri de peisaje, ci ceea ce este mai general în natură. Ca pentru a reda generalul, utilizează culori ale particularului, aceasta se înțelege de la sine. Da ceea ce vrea să ne dea e generalul, iubirea, femeia, natura."

La data de 18 ianuarie, 2013 în incinta bibliotecii publice pentru copii din satul Oxentea, raionul Dubăsari s-a organizat **ora literară „Eminescu - stea nemuritoare”**. Această

sărbătoare a inclus: expoziția de carte „Eminescu stea nemuritoare”, revista bibliografică „Oameni ca Eminescu răsăr la depărtări de veacuri în existența unui popor”, victorina literară „Eminescu – un Pom al Cunoștințelor”. Din creația sa nu poți avea ceva preferat: el este acceptat totalmente și integral, îl simți așa cum îți percepi propria respirație. Simțindu-l pe Eminescu împreună cu noi i-am dedicat frumoasele poezii din opera sa, s-au cântat cântece pe versurile sale. Au participat cei mai activi beneficiari ai bibliotecii: Elena Burghila, Maria Sandu, Daniela Bejan, Valeria Scaun, Ilie Coica, Nicoleta Bordos, Valeriu Ghiderman, Adriana Tatarov, Dorel Leca. La victorina literară pe locul I s-a manifestat E. Burgila, V. Scaun; locul II l-a ocupat M. Sandu, pe locul III – D. Bejan. Au fost apreciați toți participanții cu diplome și cadouri.

De la această sărbătoare beneficiarii au plecat cu cunoștințe și inspirații mult mai bogate față de opera marelui cântăreț al neamului nostru, Eminescu. Vor trece încă sute și mii de ani înainte, dar copiii vor purta în ghiozdanele lor nemuritoarea operă a celui care a fost Mihai Eminescu. „**Eminescu nu e numai cel mai mare poet al nostru și cel mai strălucit geniu pe care l-au zămislit pământul, apele și cerul românesc. El este, într-un anumit fel, întruparea însăși a acestui cer și a acestui pământ, cu toate frumusețile, durerile și nădejile crescute din ele...și cât timp va exista, undeva în lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului românesc este salvată**”.

(Mircea Eliade)

GALINA BORDOS,
șefa bibliotecii, s. Oxentea, Dubăsari

ANGELA OLĂRESCU,
Biblioteca Publică or. Cricova

Un nou atelier al Programului Novateca

Analiza sistematică a proceselor de dezvoltare și de implementare a politicilor de utilizare a internetului în bibliotecile publice ca urmare a forumului din iunie 2012;

Identificarea oportunităților pentru eficientizarea proceselor de implementare a politicilor de utilizare a internetului în bibliotecile publice;

Dezvoltarea designului pentru Forumul „Dezvoltarea politicilor de utilizare a internetului în bibliotecile publice” din iunie 2013.

Toți participanții au muncit în patru echipe de lucru, unde fiecare grup discuta, analizau și identifica ideile de implementare a politicilor de utilizare a internetului în bibliotecile publice.

Este foarte benefic acest atelier profesional, căci în unele biblioteci lucrează câte un singur bibliotecar, iar aici au putut să facă un schimb de idei organizaționale și creative cu colegii promovând experiența proprie. La întrunirile acestor ateliere s-a format o modalitate eficientă de stabilire a legăturilor de colaborare profesională.

Fiecare atelier organizat de Programul Novateca, este foarte util pentru noi, pentru că abilitățile și competențele bibliotecarilor formate se răsfrâng pozitiv asupra utilizatorilor. Crearea și implementarea serviciilor noi este una dintre modalitățile de adaptare a bibliotecii la aceste schimbări.

La 16 ianuarie 2013 în or. Orhei, în incinta Bibliotecii Raionale „Alexandru Donici” a fost organizat de către Programul Novateca atelierul: „**Dezvoltarea politicilor de utilizare a internetului în bibliotecile publice**”, care a avut ca scop: **Îmbunătățirea accesului cetățenilor la informații prin modernizarea bibliotecilor publice.**

La atelier au participat 32 de bibliotecari din diferite raioane. Formatorul atelierului a fost dl Oleg Bursuc. Atelierul a avut la bază următoarele obiective:

Lăutarii Moldovei

La mijlocul lunii decembrie municipiul Bălți a găzduit **Festivalul-concurs național al interpreților la instrumente muzicale populare „Lăutarii Moldovei”**, ediția a V-a, 2012, organizat de Ministerul Culturii, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Primăria și Secția Cultură a mun. Bălți, care s-a desfășurat în incinta Palatului Municipal de Cultură. Au participat 16 concurenți-interpreți la secțiunile: **instrumente aerofone** (fluier, țilincă, caval, nai, cimpoi, ocarină, clarinet, trompetă, trombon, armonică de gură, acordeon); **instrumente cordofone** (vioară, violă, țambal, cobză); **pseudo-instrumente și membranofone** (frunză de arbori, coajă de mesteacăn, solz de pește, fir de iarbă, drâmbă, fluierat artistic, tobă). Recitaluri de excepție au fost oferite de Nicolae Glib, Artist al Poporului, împreună cu fiul Isidor Glib, dinastiile de lăutari Ștefăneț și Olaru, interpreta de muzică populară Luciana Spănu. Atât concurenții, cât și invitații festivalului au fost acompaniați de Orchestra de muzică populară „Barbu Lăutarul” din Bălți, dirijor Mihai Verhovețchi.

Juriul festivalului în frunte cu Nicolae Botgros, Artist al Poporului și dirijor al Orchestrei Naționale de muzică populară „Lăutarii”, au nominalizat învingătorii:

Instrumente membranofone: premiul II – Marcel Russu, Bălți (tobă); **premiul I** – Gheorghe Botgros, Cahul (tobă).

Instrumente aerofone: premiul II – Viorel Cucereavâi, Drochia (clarinet); **premiul I** – Eduard Țentiu, Sângerei (trompetă); **premiu special** – Petru Rață, Edineț (muzicuță), Ștefan Sava, Telenești (caval), Victor Andonii, Soroca (acordeon), Stanislav Bațura, Drochia (caval, fluier), Alecsandru Baraboi, Hâncești (fluier), Danu Lisnic, Dondușeni (acordeon), Andrei Crețu, Nisporeni (fluier), Ion Glodea, Căușeni (nai).

Instrumente cordofone: premiul I – Alecsandru Pascaru, Ungheni (țambal); **premiul II** – Valentin Ceban, Țaul (vioară); **premiul III** – Dumitru Căldare, Bălți (vioară).

Premiul Mare – Valeriu Ciobanu, Edineț, (vioară).

Festivalul-concurs se bucură de o mare popularitate în rândul muzicienilor și interpreților instrumentiști din republică, având drept scop promovarea și valorificarea artistică a folclorului muzical instrumental, inclusiv și a portului popular, descoperirea și readucerea în circuitul artistic a pieselor muzicale inedite. Importantă este, de asemenea și favorizarea cunoașterii reciproce celor mai talentați artiști din partea locului prin participarea nemijlocită la festival, sprijinirea și lansarea talentelor autohtone. Însă cel mai important, conform spuselor președintelui juriului, dlui Nicolae Botgros, concursul motivează tânăra generație de instrumentiști din republică să preia cu entuziasm și să continue tradiția festivalului. „*Mă bucur din suflet, că generația de*

MARIA POPA,
Secția Cultură Bălți

instrumentiști ce a evoluat în concurs nu uită de tradițiile și melodiile noastre, care s-au născut din dorințele și aspirațiile neamului născut la țară, din durerile, necazurile și trăirile lui, din lupta dusă pentru supraviețuire, din înfrângerile și victoriile avute, având rolul să dezvăluie toate calitățile artistice anume datorită caracterului conservator și a perfecteii identificări cu locul unde au luat naștere și s-au format. Însă, mai ales, a extraordinarei posibilități de adaptare la vitregiile vremii, de care a dat dovadă întotdeauna mucalitul nostru ciobănaș nedespărțit niciodată de fluierul său fermecat”, a ținut să mai accentueze maestrul și neîntrecutul viorist Nicolae Botgros.

Conform Regulamentului, fiecare concurent a interpretat 2 melodii folclorice autentice cu caracter ritmic diferit, păstrând stilul și maniera de interpretare de la baștină.

Surpriza acestui eveniment muzical din anul curent a constituit-o evoluarea în concurs a lăutarului octogenar Dumitru Căldare, vestic viorist din zona Bălțiului, care a reușit să surprindă prin măiestria interpretativă și ținuta artistică nu doar juriul, dar și spectatorii.

Acest festival, după cum au mărturisit organizatorii, dar și bălțenii prezenți la eveniment, constituie un factor important de influențare pozitivă asupra promovării și repunerii în circuitul național a folclorului autohton cules și interpretat de cei mai talentați instrumentiști din republică, dar și un mod eficient de sprijinire și lansare pe scena muzicală din republică și cea de peste hotare a celor mai virtuosi interpreți la diverse instrumente.

VITALIE BELÎ
dr., conf. univ. director adjunct,
Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”, Chișinău.

Perla Moldovei adună Talente

O prestație spectaculoasă a elevilor Colegiului de Muzică „Ștefan Neaga” la cea de-a XXII-a ediție a Concursului Internațional de Interpretare Muzicală și Coregrafie „Emanuel Elenescu”, Piatra Neamț, România

La cea de-a XXII-a ediție a **Concursului Internațional de Interpretare Muzicală și Coregrafie „Emanuel Elenescu”** elevii din instituțiile de învățământ muzical din România și Republica Moldova și-au demonstrat încă o dată talentul și perseverența pentru ascensiunea spre o carieră muzicală. Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” a fost reprezentat de 38 de concurenți care s-au aflat în lumea îndrăgितului dirijor și compozitor Emanuel Elenescu, identificat timp de cinci decenii cu scena muzicală românească. Entuziasmați de frumusețea drumurilor de munte, aflarea în ținutul neuitatelor *Amintiri din copilărie* și a plăurilor de glorie a oștenilor lui Ștefan cel Mare și Sfânt acești minunați tineri au reușit să demonstreze că sunt talentați, capabili să dăruie acel „dat” pe care îl posedă cu desăvârșire.

Concursul s-a desfășurat sub egida Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului din România, a Inspectoratului Școlar al Județului Neamț, în parteneriat cu Liceul de Artă „Victor Brauner” din Piatra Neamț și Fundația „Friendship Ambassadors România” și cu finanțarea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

Din juriu au făcut parte personalități marcante în lumea artei care cunosc istoria acestui eveniment: Președintele de onoare - prof. Univ. **Wolfgang Klos**, Universităt für Musik und Darstellende Kunst WIEN, Președintele juriului - dr. **Adrian Brăescu** de la Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și

Sportului, România. Printre invitații de onoare s-au numărat Președintele Asociației „Emanuel Elenescu” dr. **Ozana Kalmuski-Zarea** și prof. univ. **Ion Cudalbu** de la Universitatea Națională de Muzică București. Președenția comisiei instrumente de suflat din lemn i-a aparținut prof. univ. dr. **Florenel Ionoaia** Facultatea de Interpretare Muzicală a Universității Naționale de Muzică București (oboi). Conf. univ. dr. conf. univ. **Petrea Gâscă** de la Facultatea de Interpretare Muzicală a Universității de Arte „George Enescu” (corn) a

prezidat comisia instrumente de suflat din alamă și percuție.

La **Secțiunea instrumente de alamă** finalist a devenit **Vladimir Turturica** (saxofon, clasa prof. Gheorghe Ștefăneț). Premiul întâi a fost decernat lui **Constantin Coadă**, prof. Vasile Antohi, **Vladislav Demcenco**, prof. Adrian Jechiu, **Dan Frecăuțanu**, **Anatolie Eftodii**, prof. Valeriu Cincilei. Acest talentat saxofonist a câștigat și premiul de finalist la secțiunea folclor. Diplome de gradul II au obținut: **Roman Siminiuc**, trompetă, prof. Nicolae Boldescu, **Dan Jacotă** și **Ion Chițac**, corn, prof. Ion Talpă, **Boldescu Mihaela**, saxofon, prof.

Valeriu Cincilei, **Vlad Lavric** și **Daniel Culeabin**, prof. Gheorghe Ștefăneț.

Un remarcabil succes a avut **Daniel Bucșan**, prof. Jana Vdovicenco, care a devenit finalista Secțiunii canto clasic. Elevii profesorului **Vladimir Vechilu Anișoara Cucereavii** și **Radu Chiochiiu** s-au bucurat de diploma de gradul trei la acest compartiment.

La **Secțiunea folclor** premiul întâi a fost decernat elevilor Colegiului „Ștefan Neaga” **Dan Frecăuțanu**, saxofon, prof. Valeriu Cincilei **Roman Boț**, clarinet, prof. Gheorghe Ștefăneț, **Dumitru Vîeru**, clarinet, prof. Vasile Antohi, **Vladimir Turturica**, **Vlad Lavric** și **Daniel Culeabin**, saxofon, prof. **Gheorghe Ștefăneț**, **Roman Siminiuc**, trompetă, prof. Nicolae Boldescu. Juriul a apreciat prin acordarea diplomelor de excelență aportul profesorilor Valeriu Cincilei, Gheorghe Ștefăneț și Sergiu Mârzac. Premiul doi la acest compartiment i-a fost acordat lui **Victor Săr-**

bușcă, clarinet, prof. Vasile Antohi, **Vladislav Demcenco**, saxofon, prof. Adrian Jechiu. Premiul trei l-a cucerit **Vadim Gumă**, trompetă, prof. Iacob Cetulean. Premiul trei la flaut i-a revenit **Valeriei Timanciuc**, prof. Ion Negură.

Virtuozitate interpretativă a demonstrat atât în cadrul concursului, cât și la Gala laureatilor deținătorul Premiului Mare și finalistul **Secțiunii instrumente populare** - **Pavel Efremov**, acordeon. Profesorul său **Sergiu Mârzac**, s-a bucurat și de succesele discipolilor **Vasile-Florin Babără**, **Dorin Breahnă**, **Vlad Dodon**, care au cucerit împreună cu **Dumitru Lișan** a profesorului Iurie

Saienco, diploma de gradul I.. La vioară premiile unu și doi le-au revenit elevilor **Doina Costiuc**, (prof. Vitalie Grib) și **Anișoarei Donighevici**, (prof. Valentina Ciobanu). **Victor Moga**, (prof. Marin Gheras) și **Daniel Stratulat** (prof. Ion Paladii) au împărțit corespunzător premiile unu și doi la nai.

Formația de cobze „Barbu Lăutarul” a evoluat la compartimentul **Formații de divertisment**, impresionând juriul prin prestația sa. Diplome de finaliști li s-au înmănat elevilor **Ilie Chișcă**, **Ion Popescu** și **Cristian Marinescu**. Aceștia s-au învrednicit și de premiile întâi la interpretare solo. Diploma de excelență i-a fost înmănată profesorului de

specialitate a elevilor respectivi **Pavel Turcanu**. Merită toată aprecierea evoluția profesionistă la acest concurs, ca de altfel și la alte activități de acest gen, a **maestrilor de concert** Marina Moraru, Raisa Bârliba, Oxana Tarnavschi, Nicolae Slabari.

Succesul concurenților se datorează și **grupului de acompaniament** format din **Ștefan Sănduță** - acordeon, **Petru Rastrașanu** - contrabas, **Valentin Răducan** - țambal, **Daniel Ulinici** - chitară (profesor **Ghenadie Platon**), cărora li s-a acordat Premiul de Excelență.

Cu certitudine, prin astfel de concursuri se valorifică potențialul de creație a elevilor, se conturează o perspecti-

vă viabilă de cooperare între instituțiile de învățământ vocațional.

Am avut ocazia să discutăm despre problemele cu care se confruntă colegii noștri de peste Prut, lucru necesar pentru organizarea concursurilor și festivalurilor de creație artistică atât la nivel național, cât și internațional. În acest context, le-am vorbit despre așteptările noastre de la organizarea în aprilie 2014 a Concursului Internațional de Interpretare Instrumentală și Vocală „Ștefan Neaga”.

Numai în condițiile unei cooperări culturale durabile putem contribui nemijlocit la integrarea țării noastre în Uniunea Europeană prin valorile muzicii naționale.

„Crăciunul la români”

Festival de colinde și obiceiuri de iarnă

Este vorba despre un festival cu tradiție, ajuns la cea de-a XXII-a ediție, care s-a desfășurat în orașul Sfântu Gheorghe, județul Covasna și în alte câteva localități din județ și a avut ca obiectiv **promovarea tradițiilor cultural-artistice și religioase românești, specificului național, a artiștilor populari, bogăția repertoriului, varietatea costumelor populare.**

Prin ninsoarea de colinde de la răscrucea acestui an am avut norocul de a participa în perioada 10-16 decembrie la **Festivalul de colinde și obiceiuri de iarnă „Crăciunul la români”** cu un grup de elevi și profesori ai Colegiului „Iulia Hașdeu” din Cahul îndrăgostiți de frumos și care nu se limitează doar la scena instituției, ci cu dragoste și devotement au prezentat tradițiile de iarnă a basarabenilor din sudul republicii și faima instituției respective și de această dată.

În cursul dimineții de sâmbătă 15 decembrie, am fost martorii unui Te Deum unde am participat la Parada portului popular. De la Catedrala Ortodoxă alaiul s-a îndreptat spre statuia lui Mihai Viteazul, sub privirile pline de încântare ale spectatorilor. La grupul statuar al „marelui unificator de neam”, formațiile artistice au prezentat tradiții specifice sărbătorilor de iarnă, precum „Căprița”, „Ursul” ș.a.. Cu acest prilej am fost invitați și la Muzeul Carpaților Răsăriteni din Sfântu Gheorghe, iar după-amiază am colindat în cadrul spectacolului de gală, la noua sală a sporturilor din cartierul Simeria.

Menționez că anume prin intermediul colindelor s-a reaprins lumina reîntâlnirilor de suflet, de la inimă la inimă. S-a creat o legătură spirituală, înălțătoare între participant și spectator, o atmosferă de bucurie specifică sărbătorii - Nașterea Domnului Iisus Hristos. Prin originalitatea și calitatea repertoriului, a măiestriei interpretative, autenticitatea portului popular, a emoțiilor pe care acestea le-au transmis publicu-

SVETLANA MIHNEA,
cond. ans. folcloric, or. Cahul

lui larg. Festivalul „Crăciunul la români” este cel mai mare festival de colinde care se desfășoară pe teritoriul județului Covasna.

„Să colindăm împreună cu invitații noștri, ai tuturor, astfel ca Sărbătorile Crăciunului să ne aducă bucurii în suflet și în casă, să ne facă mai buni și mai darnici” a încheiat Maria Peligrad, președinta Fundației „Mihai Viteazul” din Sfântu Gheorghe, Covasna.

Iar noi cahulenii, participanți la acest feeric festival și pe această cale aducem mulțumiri dnei Doina Focșă – președintele Despărțământului Astra „Iulia Hașdeu”, care a fost cu inițiativa de a participa la această minunată sărbătoare de suflet între frați de neam și sânge.

Izvoarele culturii bălțene

„Biblioteca publică trebuie să constituie în comunitatea locală instituția-cheie preocupată de colectarea, conservarea și promovarea culturii locale în toată diversitatea ei.”

(Linii directorii IFLA/UNESCO pentru dezvoltare).

La 15 ianuarie, pentru prima dată în R. Moldova a fost sărbătorită Ziua Națională a Culturii. Cu prilejul acestei sărbători, colectivul Bibliotecii Municipale „E. Coșeriu” Bălți se închină cu respect în fața celor, care contribuie la formarea și afirmarea culturii neamului. Această zi a fost marcată de bibliotecă și prin inaugurarea unui proiect de promovare a instituției ca Centru de Comunicare Culturală cu genericul *Izvoarele culturii bălțene*, ce are ca scop promovarea culturii locale. În cadrul proiectului, pe parcursul anului 2013, va derula un program complex de activități culturale care vor desemna în atenția membrilor comunității bălțene personalități ce sunt promotorii și purtătorii tradițiilor naționale.

Bălțul nostru este cea vatră de istorie și civilizație care a generat și a dat lumii o mulțime de talente: scriitori, actori, pictori, cântăreți, regizori, etc.

În primul rând, menționăm, că la cârma culturii bălțene mulți ani la rând se află dna **Vera Caraulan**, conducător exigent și profesionist înzestrat cu har artistic, dăruit domeniului culturii.

La activitatea de inaugurare au fost invitate și prezentate publicului personalitățile ce activează în instituțiile de cultură din municipiu care, luate împreună, formează în prezent nucleul cultural al Bălțiului: **Lidia Noroc-Pânzaru**, actriță, Artistă Emerită a RM, actualmente muzeograf la Muzeul de Istorie și Etnografie; **Gheorghe Calamanciuc**, scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din RM și România, secretar literar la Teatrul Național „V. Alecsandri”; **Adelaida Țăbuleac**, directorul Căminului cultural „Meșterul Popular”, pictor-grafician; **Maria Ciobanu**, meșterită populară, membru al Uniunii Meșterilor Popolari din Moldova, deținătoare a numeroase diplome și participantă la târgurile și expozițiile de artizanat din

RM și de peste hotare, profesor; **Eugenia Moldovanu**, meșterită populară, membru al Uniunii Meșterilor Popolari din Moldova, al Academiei Artelor Tradiționale din România și al Organizației Art-Meșteșugurile Prutului.

Activitatea s-a desfășurat într-o atmosferă de prietenie și sărbătoare. Sala de Lectură a Serviciului Relații cu Publicul a fost amenajată în stil național și oaspeții au fost primiți cu bucurie, ca la moldoveni, în Casa Mare. Deoarece activitatea a avut loc la 14 ianuarie, când se sărbătorește Sfântul Vasile și după calendarul vechi e Anul Nou, am primit urători și semănători de la liceele „Vasile Alecsandri” și „Alexandru Ioan Cuza”. Cu felicitări au venit și membrii Ansamblului de muzică folclorică de la Școala de Arte „Ciprian Porumbescu”, conducător artistic Leonid Cristinoi, Om Emerit al RM.

Dna Lidia Noroc-Pânzaru a făcut o incursiune în istoria culturii din municipiu. Meșterițele populare au vorbit despre acel izvorăș din sufletele lor, care le-a insuflat dragostea față de obiceiurile și tradițiile strămoșilor. Astăzi bălțenii se mândresc cu aceste doamne, care păstrează cu sfințenie tradițiile strămoșilor și le transmit generației tinere. Expoziția vernisată cu obiecte din paie și fibre vegetale confecționate de Eugenia Moldovanu este mărturia vie a continuității artistice a neamului prin efortul acestei talentate și apreciate meșterițe populare. Sensibilitatea sufletească preluată din tema Luceafărului a fost prezentă în panourile decorative și picturile în ulei ale dnei Adelaida Țăbuleac. Costumele naționale confecționate de Maria Ciobanu au demonstrat înalta iscusință și pricepere a meșteriței.

Rezumăm că Biblioteca, inclusiv, este o instituție, care adună oamenii de cultură, promotorii ai spiritului național, care seamănă frumosul în lume.

NINA GHERMAN,

Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți

Scriitorul Haralambie Moraru, onorat la baștină

La finele anului trecut, chiar de Ziua Hramului Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil a localității de baștină a prozatorului Haralambie Moraru - Coștangalia din raionul Cantemir, în semn de recunoștință, consiliul local a decis să dea numele scriitorului unei străzi, iar printr-o altă decizie să-i

confere onoroficul titlu de Cetățean de Onoare al satului.

Profund emoționat, scriitorul le povestește celor prezenți despre frumoșii ani ai copilăriei, invitându-i să viziteze casa în care și-a petrecut anii de școală, după care familia dumnealui s-a mutat cu traiul în satul vecin, Suhac.

De înalta apreciere a sătenilor s-a învrednicit și un alt băștinăș, ex-ministrul Economiei al RM, Constantin Tampiza, veteranul de război, Ion Prilipceanu, fostul conducător al gospodăriei, Ion Antohi (post-mortem).

Solicitat de corespondentul nostru, Vadim Munteanu, primar de Coștangalia, a menționat că „este o decizie care vine să susțină tendința autorităților de a atrage câți mai mulți originari din sat la viața și activitatea localității, în care scop a și fost constituită Asoci-

ION DOMENCO
or. Cantemir

ația „Coștangalienii din străinătate”, care, în comun cu primăria, consiliul sătesc, oameni de bună credință deja a reușit să realizeze câte ceva întru prosperarea vetrei strămoșești. Este vorba de **monumentul de la intrarea în sat, îmbunătățirea condițiilor de activitate la gimnaziul „Grigore Vieru”, podul spre mahalaua „Tașlâc”, edificarea Centrului social, unde funcționează și o cantină socială, inițierea unui parc sătesc, proiectul căruia este aprobat de Fondul Ecologic Național, continuarea construcției apeductului sătesc și multe alte lucruri bune și frumoase.**

PORTRETE DE CREAȚIE

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

Poet al neamului — Poetul meu!

Tatiana Nicolenco (Mătu) a absolvit în anul 1965 Școala pedagogică din or. Soroca, apoi Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. A lucrat educatoare la grădinițe de copii, învățătoare la clasele primare, metodist cu problemele educației la DGETS a municipiului Chișinău. Experiență pedagogică – 45 de ani. În prezent activează la Centrul de Creație a Copiilor „Ghiocel” din capitală. Este îndrăgostită de poezie și pe parcursul întregii vieți a fost fermecată de ea practicând aceasta personal. În baza creației proprii elaborează scenarii, proiecte didactice, desfășoară ac-

tivități extrașcolare pe care le realizează creativ cu copiii. Când s-a împlinit un an de la trecerea în neființă a marelui poet Grigore Vieru, ea a desfășurat mai multe activități cu copiii din instituție în scopul comemorării strălucitului luptător al neamului, în baza poeziilor proprii. Unele din ele vă propunem spre lectură:

Visurile lui

*Omul are visuri multe,
Și mai mari și mai mărunte.
Cine-n cosmos tare-a vrut?
El dorea doar peste Prut!*

Limba română

*Din ziua cea de ianuar,
Blestemat de un calvar,
Plecat în drumuri ne terestre.
Dar și de-acolo ne veghează,
Ce facem noi și cum suntem.
Neconținut ne îndrumează
Iubitul grai să îl păstrăm!
Azi limba e în capul mesei,
Noi o vorbim și o cinstim.*

*Căci altă limbă nu mai este,
Pentru acel ce e român!*

Poetului

*Poet al neamului,
Poetul meu.
Din suflet îți doresc să știi:
Suntem cinstiți, dar și onești,
Pământul ni-l iubim!
Iar Limba, Țara și Neamul
Le vom slăvi mereu!
Poet al neamului,
Poet român - Poetul meu!*

Albinuța

*Într-o noapte liniștită,
Visul m-a trezit,
Eram la grădiniță,
Învățam din „Albinuță”
Să cresc mare și deștept,
Să fiu cinstit și să muncesc,
Rostul vieții să-mi dobândesc.
Și azi din slova ei mă-nfrupt
Chiar dac-a fost atât demult,
Când într-o noapte liniștită,
Visul m-a trezit.*

Mii dragă muzica ca viața...

Talentatul acordeonist Vladimir (Valeriu așa îl numesc toți cei care-l cunosc, dar și consătenii) Zaporojan, se naște aici la Abaclia, Basarabeasca, în cea de-a 3 zi de august, 1957.

În 1974 absolvește școala medie de cultură generală din sat, ca mai apoi să urmeze studiile la Colegiul Republican de Muzică „Ștefan Neaga” din capitală.

Se reîntoarce la vatră în anul 1980, începând activitatea la Școala de Arte din or. Basarabeasca.

Din 1984 – până în prezent activează la Liceul Teoretic „Constantin Stere” din Abaclia, altoind în inimile elevilor dragostea de arta muzicală.

Concomitent cu activitatea pedagogică, îngrijește gospodărește cu multă acuratețe și dăruire de sine tradițiile și obiceiurile, cântecele populare și melodiile dansurilor autentice de la baștină, înveșnicindu-le în sufletul tinerei generații.

Fiind o personalitate creativă și modestă – așa cum îi stă bine unui intelectual, a fondat orchestra de muzică populară a Ansamblului de muzică și dans popular „Lia”, selectând cu o minuțiozitate copleșitoare și îngrijind nu numai cu suletul dar și cu fapta de melodiile dansurilor folclorice din repertoriul formației.

Înzestrat de Măria Sa Domnul cu talent, măiestrie, responsabilitate, nespus de multă dragoste de muncă, promovează încontinuu tradițiile noastre naționale cu seriozitate și cu deosebită atenție, păstrându-le dar și dezvoltându-le fără a le știrbi din semnificația, originalitatea, stilul și frumusețea lor, le dă viață și le dăruie lumii.

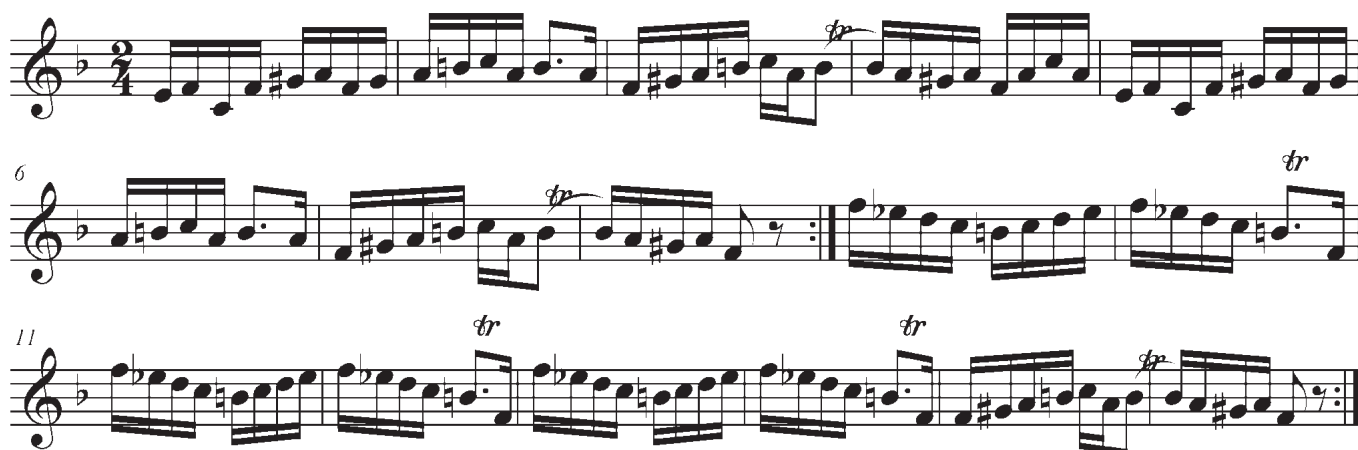
În adolescență a dus dorul unui specialist calificat în muzică, care iar fi descoperit și dezvoltat calitățile artistice. A căutat cum a știut și a intuit el să-și realizeze scopul vieții – muzica. N-a greșit. Fiind mai măricel, adesea cânta la acordeon în ogradă, ori la umbra pomilor din grădină de parcă vestindu-le mai multor lăutari

că el le poate deveni breslaș. Așa s-a și întâmplat, a cântat până în prezent la zeci și sute de nunți, cumătrii, logodne, hora satului și alte sărbători devenind lăutar iscusit.

Astăzi, Vladimir (Valeriu) Zaporojan – onest, om de omenie și de o cumsecădenie cum nu mai poate fi întâlnită, săritor la nevoie și mândru de satul și locurile unde s-a născut, se gândește la pace, la o viață mai frumoasă, se gândește la oamenii din sat și la familia sa, dar și la membrii Ansamblului „Lia”, dorindu-le la început de an multă sănătate și spor în toate.

Bătuta de la Abaclia

*Culeasă și notată grafic de V. Zaporojan
din s. Abaclia, raionul Basarabeasca*

Crezul meu – muzica

Înzestratul muzician și dirijor Dumitru (Mitică) Caranda s-a născut la 17 iunie, 1951 în satul Colibași, Vulcănești în familia lui Ion și Tina (Aron) Caranda. Dragostea de muzica națională, de obiceiurile și tradițiile populare, Mitică o are de la tata (tetica), care cânta la nunți și cumătrii, la petreceri și la multiple întâlniri cu diverse ocazii. Lui Mitică îi era dragă să asculte cum cântă lăutarii din partea locului și îi părea că ei sunt cei mai buni și mai fericiți oameni de pe pământ și că asemenea lor nu va fi nici o dată. Mama a fost slujitorul casei care avea grijă de familie.

În anul 1967, Mitică Caranda a absolvit școala de la vatră, iar în 1970 Școala de Luminare Culturală „Elena Sârbu” din or. Soroca, apoi în 1983, Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu”. A muncit în calitate de dirijor al tarafului, conducător al ansamblului vocal instrumental și director al Casei de Cultură din Colibași (1970-1972). În următorii 7 ani (1972-1979) a activat în funcțiile de diriguitor al orchestrei de muzică populară și al ansamblului de muzică ușoară, dar și director al Palatului de Cultură din satul Slobozia Mare (sat situat în vecinătatea Colibașului), Vulcănești. Tot în această localitate, în aceeași perioadă a fost și profesor la Școala de Muzică pentru copii, dar și directorul instituției respective. În anul 1979 este transferat cu traiul și cu serviciul la Colegiul de Viticultură și Vinificație din Chișinău ocupând posturile de: conducător artistic, dirijor al orchestrei de muzică populară și director al Casei de Cultură, regăsindu-se în aceste funcții până în anul 1989. Tot atunci (1989), Mitică Caranda a format Orchestra profesionistă de muzică populară „Trandafir de la Moldova” în cadrul Uniunii Teatrale din Moldova, apoi la Asociația „Valeologie” și mai târziu pe lângă Centrul de Creație a Copiilor și Tineret din or. Cricova. Un an de zile (2007-2008) a fost director adjunct și conducător de cerc la Colegiul de Viticultură și Vinificație din Chișinău. În prezent orchestra „Trandafir de la Moldova”, dar și Dumitru Caranda muncește la Centrul de Creație a Copiilor „Ghiocel”, sector Ciocana, mun. Chișinău. Repertoriul orchestrei „Tran-

dafir de la Moldova” este constituit din incomparabile perle de folclor auzite de la lăutarii colibașeni: Mihail Țarlungă (trompetă), Petrică Saghin (clarinet), Petrea Foca (bariton), Dumitru Chiral (mare toboșar); de la lăutarii din satul Slobozia Mare – Tănase Porcaru (viorist), Ion Zanfir (țambal de gât), Fănică (toboșar); de la Petrică și Gheorghe Cociosul (vioriști) din Cășlița Prut; de la Ion Duia (fluierist) din satul Brânza; de la Ion Palaret din Găvănoasa; de la Ion Broscuță (viorist) din satul Văleni ș.a.

M. Caranda a colaborat cu orchestrele de muzică populară „Izvoarăș” din or. Cahul și „Hora” din Chișinău, cu interpreții de muzică populară: Viorica Cheptenaru, Ioana Capraru, Dumitru Gheorghiu, Nicolae Ciubotaru, Nicolae Glib, Mihai Ciobanu, Maria Sarabaș, Ghenadie Negru, Igor Cuciuc, Tatiana Profirii...

A avut turnee: 1972 - Moscova, Rusia; 1975, 1977 - România; 1981 - Lituania și Bulgaria; 1982 - Germania; 1984 - BAM; 1985 - Republica Autonomă Evreiască, or. Birobidjan și în Georgia; 1986 - Nicaragua, Cuba; 1988 - Polonia ș.a.

În continuare, muzicianul și dirijorul Dumitru Caranda vă propune:

Hora colibașenilor

Auzită de la M. Țarlungă din s. Colibași,

Prelucrare muzicală de D. Caranda

Dorul lui Tănase

Muzică folclorică.

Prelucrare muzicală de D. Caranda

Suflul Bucovinei la ea acasă – Maria Iliuț

În aceste zile de făurar aducem cele mai calde urări de bine și plecăciuni în fața talentului și a dăruirii de sine întru valorificarea și promovarea tezaurului folcloric românesc, precum și pentru educarea tinerei generații în spiritul tradițiilor și obiceiurilor acestui pământ.

MARIANA COCIERU
Institutul de Filologie al AȘM

În inima Bucovinei, acolo unde fa-gii și stejarii seculari mai formează le-gendarele păduri de aramă, iar molizii și brazii pe cele de argint, unde urșii și lupii mai sunt prezenți în povestirile de groază ale poporului montan, se naște cea care mai târziu va deveni **Privighetoarea munților Carpați. Maria Iliuț**, un nume atât de românesc, care generează într-o continuă baladă. Alături de trilurile cocoșilor de munte își proliferază vocea pentru a se apă-ra de dihăniile care dădeau târcoale turmelor de oi pe care, mică fiind, le păstorea. De la freamătul frunzelor și murmurul izvoarelor a învățat să doinească. Doina și cântecul de leagăn sunt două specii folclorice care i-au marcat destinul. Regina cântecului po-pular, Sofia Vicoveanca, recunoscuse, pe bună dreptate, talentul dumneze-iesc al tinerei, pe atunci, interprete de a doini: „**Rar cine știe să doinească în brăul carpatic cum doinește Maria**”. **Doinele ei ne răscolesc sufletul, ne răvășesc amintirile, ne conduc într-o matrice a spiritualității românești.**

Cu traista plină cu doine și alte cântece de suflet coboară din creierii Carpaților în inima Basarabiei pentru a-și creiona destinul. Farmecul vocii, dar și stilul de interpretare plăsmuit și el în munții Crasnei au fost remarcate cu o deosebită predilecție de cel care a fost mentorul primului ansamblu fol-cloric profesionist Tălăncuța. Anume aici, a trecut cea mai bună școală de folclor, formându-se ca interpret de

muzică populară. Folcloristul Andrei Tamazlăcaru a descoperit în tânăra bucovineancă sorgintea unui adevă-rat talent: „**Această dulce, frumoasă, deșteaptă și cultă artistă este uni-că prin cântecul și portul ei de la baștină. Acolo, la Crasna, Storojineț, se mai păstrează costumul și cânte-cul autentic, tradițiile și obiceiuri-le strămoșești. E un mare noroc al Mariei, dar și al nostru, că a putut moșteni un repertoriu valoros, foar-te variat și interesant ca stil muzical și literar... E unica cântăreață de la noi care se „alimentează” direct de la sursă, îi mai rămâne doar să asi-mileze plenar această cultură etnică (cântec, port, mișcare) pentru a ne readuce aproape Bucovina**”. Bădița Andrei a intuit că această talentată interpretă, înzestrată de ceruri cu un

chip frumos, cu un suflet luminos, cu o voce duioasă, a venit în Basarabia ca să le împărtășească din perlele născute și legănate la poalele munților Carpați unor frați de sânge și de grai, dar care se aflau pe cale de a-și pierde identita-tea. Anume datorită unor astfel de oa-meni, păstrători ai tradițiilor și obice-iurilor populare a ajuns a fi promovat versul folcloric, iar limba română să se simtă ca la ea acasă.

Distinsa Doamnă a cântecului fol-cloric bucovinean a luptat enorm pen-tru a-și păstra identitatea românească. La început nu a fost înțeleasă. Majori-tatea dirijorilor de orchestre populare afirmau același lucru: „**Cânți bine, dar prea românește**”. Dar lucrurile s-au schimbat, statornicia interpretei în a cânta „**ca acasă**” i-au dat forțe, i-a făcut pe mulți să înțeleagă că așa procedează adevăratul luptător și pro-motor al constituentelor spiritualității românești. Nu a cedat, dar a încer-cat prin jertvirea de sine să trezească conștiința națională. „**Pentru Maria Iliuț iubirea de neam și de pământ strămoșesc reprezintă respirația vie, munca asiduă de zi cu zi: „cât om grăi, cum se zice pe la noi, limba strămoșească, atâta vom exista**.” E o parafrazăre a versurilor cunoscute ale lui Nicolae Dabija. Eu aş adăuga: dacă ne vom păstra tradițiile, obiceiu-rile... Pentru că sunt niște piloni care ne mențin ca națiune. Cum ne spunea și Andrei Tamazlăcaru: **dacă se vor schimba continentele și noi vom păs-**

tra tot ce avem – tradiții, obiceiuri – oriunde ne vom afla, vom fi recunoscuți ca moldoveni, români din zona respectivă. Pe asta pun accent și eu, la fel le transmit și studenților: ceea ce avem valoros – cu sfințenie trebuie studiat, păstrat și promovat, să nu ne scape, pentru că asta ne menține la altitudinea potrivită ca națiune românească”. Astăzi, privighetoria munților carpatini e una din cele mai prestigioase și solicitate interprete. Alături de discipolii săi, doamna Maria Iliuț se simte împlinită ca profesor, dascăl, mentor. Datorită ei, învățăceii duc farmecul zonei Bucovina și la ei acasă. Or, acest lucru și reprezintă diseminarea rezultatelor aportului Domniei sale la salvagardarea patrimoniului cultural imaterial.

Nu a alergat niciodată după bogății, averi. Întrebată într-un interviu care sunt lucrurile care o ajută să-și mențină existența într-o lume atât de materialistă, interpreta a răspuns cu toată sinceritatea: „Dacă aveam castele și mașină la scară, nu aveam cântecul. Eu sunt împăcată cu tot ce s-a întâmplat în viața mea. Dacă așa-i dat, așa trebuie să fie”.

Energia sufletească o pune în ceea ce are de realizat, iar ocupații sunt multe: ore la universitate, lecții de canto, diverse spectacole, concerte etc. Discipolii îi sunt mereu recunoscători pentru insistența și străduința dumneaei de a descoperi și valorifica potențialul artistic ascuns în interiorul fiecărui student care vine la specialitatea respectivă. Își instruieste învățăceii

conducându-se după un principiu general al succesului: nu lasă lucrul de azi pentru mâine. De aceea și rezultatele sunt pe măsura așteptărilor.

Analizând în retrospectivă propria-și existență, o regăsește „amestecată cu cântecele românești din Bucovina, cu folclorul de la Crasna, cu melodiile seculare ale românilor din Carpați”. Datorită acestor comori folclorice, s-a simțit în apele ei, s-a simțit bogată, „căci încă sunt atâtea cântece de cules și de cântat despre Bucovina mea dragă”. Maria Iliuț a fost și rămâne a fi un model demn de urmat, un exemplu de român fidel Matricei sale spirituale și apărător al identității naționale.

La mulți ani, distinsă Doamnă!

ELENA CREȚU,
con. ans. „Moștenitorii”,
or. Râșcani

Eugen Rotaru — cântecul drag sufletului nostru

Precum falnicii arbori caută imensele cerului, așa caută cântecul folcloric sufletele îndrăgostite de frumos. Frumosul se culege fir cu fir, el se plasmuieste în sufletele oamenilor, și când vine timpul, răsare ca iarba, înfloresce ca florile, spre alinarea și bucuria sufletului. La Zăicani cântă toți! La Zăicani și frunza se mișcă sub melodia sufletelor îndrăgostite de artă și frumos!

Sute, dar poate și mii de inimi și suflete îndrăgostite de muzica populară – acesta este tezaurul marelui pedagog Eugen Rotaru - profesor la Școala de muzica din satul Zaicani, Râșcani.

Născut într-o familie de țărani, harnic și modest, la răscruce de vremi el a adunat ceata cea tânără a satului și punându-le în mâini fluier, cavale și ocarine a început a fremeta melodiile vetrei. Așa a ajuns anul acesta la cea de-a 41 aniversare de activitate rodnică în domeniul educației și promovării culturii naționale copiilor și adolescenților sălașului natal.

Muncește cu dăruire de sine nu pentru lauri și favorul propriei persoane, ci, împărtășind din măiestria și talentul său, i-a ridicat pe alții, continuu cucerind tot mai multe inimi. El a împletit în cununa anilor dragostea de copii și baștină, munca asiudua și talentul pentru a ne spune tuturor: „La Zăicani și frunza adie sub melodiile interpretate (fredonate) de copii.”

Vorba poetului V. Teleucă: „Frumosul este rezultatul unei armonii”. Însă pentru a atinge această armonie, trebuie să cânti. Să cânti din suflet în adâncurile artei, dar și în inimile celor din jur. Dl Rotaru muncește enorm și sârguincios nu numai pentru plăcerea sufletului dar și de dragul muzicii și a discipolilor săi talentați, spre bucuria și satisfacția oamenilor ce îi iubesc creația și îl respectă. Acest fapt îi reușește de minune, convingându-ne ori de câte ori îi vedem în scenă minunata orchestră. Cine nu a auzit cum cânta renumita fanfară din Zăicani!? Cine oare a rămas in-

E știut faptul, că în clipele de grea cumpănă, cântecul a fost pentru moldovean și sprijin și leac. Dragostea de plai străbun și țara – mumă răsărea, prinzând rădăcini din cântecele despre voievozii viteji, despre haiducii neînfricați, despre faptele de armele ostașilor din clipele de restriște ale neamului. Așa începe calea noastră spre nesecatul izvor al creației populare. Spre una din primele și cele mai frumoase ferește deschise spre miracol, o primă lecție de bine și de omenie, de curaj și demnitate...

Când construiești o casă, e o bucurie să trăiești în ea; când sădești un pom - te odihnești la umbra lui; când predai o muzică - așezi pentru toată viața în sufletele copiilor un sâmbure al frumuseții, al veșnicului, al muzicii.

Foto de MIHAI POTĂRNICHE,
Maestru în Artă

diferent de cântecele dragi sufletelor noastre, interpretate cu atâta maiestrie de copiii din această fanfară!? Fanfara din Zăicani este prezentă la toate serbările din sat, din raion ba chiar sunt invitați și în capitală să ademenească lumea cu sunetele de argint ale instrumentelor de percuție, să ne mângâie auzul cu frumoasele melodii interpretate de bravii artiști conduși cu mare iscusință de multstimatul profesor.

Numeroase concerte, concursuri și festivaluri.....cine le-a numărat?! Multe articole din ziare și reviste, afișe de participare, albumuri cu fotografii - amintiri vii, asemeni clopotelor ce bat la ușile uitării, ce au cristalizat crâmpEE din activitatea rodnică de peste ani a acestui frumos colectiv.

Adevărat spus: „Omul sfințește locul!” ba, mai mult chiar - poți să nu cunoști omul, dar să afli despre el după rezultatele muncii sale. Fiind excelent pedagog, astăzi dl E. Rotaru se mândrește cu mulți discipoli ai săi, care și-au ales calea muzicii în viață, grație poveștilor și grijii dumnealui. Respectul celor din jur dă dovadă de stimă pentru destinul împlinit și pre-

surat cu florile recunoștinței pentru viața dedicată muzicii și generației în creștere! Iată doar careva crâmpEE din aprecierile consătenilor și foștilor discipoli ai profesorului E. Rotaru:

Veaceslav Sârghi: *Am avut onoarea și norocul să-i fiu elev acestui minunat profesor. Este un Om deosebit cu un talent de apreciat. Un Om pe care îl respect și îl admir. Mă închin în fața Dumnealui pentru tot ceea ce a realizat în acești ani și îi doresc să-și continue activitatea mulți, mulți ani înainte. Felicitari, Domnule Ion Rotaru!*

Corneliu Chiaburu: *Domnul profesor Eugen Rotaru ar merita titlul onorific „cel mai iubit profesor de muzică“.*

Liliana Eșanu: *Îi doresc tot ce e mai bun din lume: sănătate, putere de a mai educa generații, dragostea celor apropiați și stima noastră - a celor care ne-am umplut o părticică din viață cu harul acestui Om.*

Gheorghe Miron: *Fiecare sat are o piatră de temelie ce rămâne veșnic în acest pământ. Dumnealui este și va rămâne ca o perlă nestemată a culturii satului, a tradițiilor strămoșești lăsate de străbunii noștri, o flacără nestinsă a*

promovării educației culturale a tinerii generații, un pilon de forță a menținerii fanfarei la cel mai înalt nivel din țară. Merită mai mult decât noi am dori... păcat că Guvernul sau Ministerul Culturii îl va trece cu vederea sau în cel mai bun caz îl va decora cu un ordin...el merită mult mai mult.

La mulți Ani maestre și mulă sănătate!!!

Cel mai frumos Monument al Muzicii se înalță la Zăicani, nevăzut de nimeni dar auzit de toți: temelie fiindu-i extraordinarul profesor Eugen Rotaru - Monumentul Muzicii, pe care îl poartă în suflet cu multă grijă și dragoste peste mai bine de 40 de ani.

Stimate dle Eugen Rotaru: Fie-vă visul împlinit cu fapta; fie vă fapta mereu măreață, nobilă, în numele copiilor pentru care lucrați!

La mulți ani cu sănătate și activitate rodnică în continuare!

Vivat, Maestre!

ȘTEFAN SOFRONOVICI,
Institutul de Filologie al AȘM

Aspecte structural-estetice ale versului popular

(Creații din repertoriul ansamblului „Țărăncuța” din Durlăști)

În memoria Tatiane Sofronovici

Poezia populară este strâns legată de viața poporului român și izvorăște din însuși sufletul lui. În ea se oglindesc soarta neamului nostru de-a lungul secolelor și mileniilor. De aceea poezia populară ne cucerește atât prin mesajul său, cât și prin haina poetică, reușind să rămână mereu proaspătă ca și apa izvorului. Ea rămâne mereu atrăgătoare, căci în ea sălășluiește tinerețea fără bătrânețe a spiritului nostru românesc.

Scriitorii noștri clasici, primii care au studiat și valorificat poezia populară în sec. al XIX-lea, s-au minunat de măiestria poetului anonim, admirându-l și elogiindu-l. Printre ei se numără Vasile Alecsandri, Alecu Russo, Constantin Negruzzi, Mihail Kogălniceanu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Mihai Eminescu, George Coșbuc ș.a.

Vasile Alecsandri, numit de către Bogdan Petriceicu Hașdeu „Columbul literaturii noastre populare” aduce, printre primii cercetători ai folclorului, un adevărat elogiu creației populare. „Comori neprețuite de simțiri duioase, de idei înalte, de noțiuni istorice, de crezări superstițioase, de datini strămoșești și mai cu seamă de frumuseți poetice pline de originalitate și fără seamăn în literaturile străine, poeziile noastre populare compun o avere demnă de a fi scoasă la lumină cu titlu de glorie pentru nația română.” (Vasile Alecsandri, Poezii populare. București, 1956, Editura Tineretului, p. 19 – 20.)

Unul dintre primii cercetători al versului popular, A. D. Xenopol, scria la 1875 despre piciorul metric că este „un grup de silabe de la un accent la altul”, afirmând că sistemele metrice și ritmice ale versului sunt dictate de însăși structura limbii: „O cercetare

asupra versului român trebuie să ia de temei poezia populară, pentru că dânsa numai, ieșind din sufletul poporului, se produce totodată și sub formele cele mai potrivite limbii aceluia popor.” (A. D. Xenopol. Încercări asupra versului român; în: Convorbiri literare, nr. 9, 1875, pag. 105-109.)

Alt folclorist român, Tache Papahagi, face următoarea remarcă privitor la caracterul versificației populare: „Excepând literatura magiei (descânțece, vrăji etc.), căreia nu-i lipsesc nici versurile și nici proza și trecând peste versificația ce ne-o prezintă colindele și plugușoarele sau urăturile, se știe că poezia populară dacoromână cunoaște numai versul trohaic și anume: versul de 5 silabe alternând cu versul de 6 și versul de 7 alternând cu versul de 8 silabe. Foarte rar și, în general, intercalate între versuri cu alt număr de silabe, apar și versuri de câte 4 silabe” (Tache Papahagi, Poezia lirică populară. București, Editura pentru literatură, 1967, pag. 35).

Din timpuri străvechi versul popular este legat în mod natural de muzică și dans. Ritmul poeziei se supune, astfel, ritmicii muzicale. Durata versurilor a fost determinată de fraza muzicală și de respirație.

Reeșind din toate acestea, precum și din specificul limbii române (care nu are silabe lungi sau silabe scurte, ca limbile latină, greacă; nu are accent fix ca cea franceză), versurile populare sunt relativ scurte: de 5-6 sau 7-8 silabe, care alternează, având picior trohaic.

Articolul de față reprezintă o încercare de a pătrunde mai profund în sistemul procedeelor artistice utilizate de poetul anonim în piesele folclorice din repertoriul ansamblului folcloric „Ță-

răncuța”, înmănunchiate în culegerea de folclor „Ileuța Româncuța” (Ștefan Sofronovici, Tatiana Sofronovici, Ileuța Româncuța. Din repertoriul ansamblului folcloric „Țărăncuța” din Durlăști. Chișinău: Cu Drag. 288 p.)

* * *

Colindele și cântecele de stea de la începutul culegerii de folclor „Ileuța Româncuța” vestesc Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pe care creștinii o serbează cu bucurie și speranță de-a lungul veacurilor. Mesajul este redat prin cuvinte simple:

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Și lumii vestește...

Primele 4 versuri conțin câte 6 silabe fiecare, având rime împerecheate perfecte. Steaua care simbolizează semnul ceresc al Nașterii Mântuitorului este comparată cu o *taină*. Adjectivul *mare* are rol de epitet. Prin faptul că steaua *lumii vestește* i se atribuie calități umane, adică avem o stea neobișnuită, personificată, asemenea unui înger strălucitor.

Hristos s-a născut „curat”, din „Maică fără păcat”, „preanevinovat” – toate acestea sunt epitete care dau un aspect fermecător hainei poetice a cântecului de stea. Melodia lină, înălțătoare, armonioasă este în deplină armonie cu versurile, îmbogățindu-le mesajul. Melodia valorifică, scoate în evidență mesajul versului care este doar o parte a acestei minunate creații. Prin caracterul ei lin, lent, înălțător, maiestuos, ea conferă cântecului de stea o alură divină, magică, sporește nespuse de mult valoarea artistică a creației cu puternic caracter sintetic.

Cântecul de stea, ca și celelalte colinde, se ascultă cu evlavie și cu atenție deosebită, în profundă liniște, ele înseamnă fețele ascultătorilor, le încălzește inima. Melodia și versurile reușesc să promoveze mesajul emoționând până în adâncuri publicul, fie că e vorba de vârstnici sau de copii.

Colinda „A cui sunt aceste curțuri” captivează atenția ascultătorilor de la bun început prin procedeul unei interogații multietajate:

A cui sunt aceste curțuri,
Numele lui Domn din cer,
Așa-nalte, minunate,
Numele lui Domn din cer,
Cu hlanțug din cer legate?
Numele lui Domn din cer.

Pe parcursul colindei procedeul este reluat, susținând tensiunea emoțională și asigurând perceperea poetică a importantului mesaj creștinesc care a călăuzit timp de milenii viața morală a poporului nostru. Arhaismele *curțuri* și *hlanțug*, care înseamnă curți ale unor gospodari și lanț gros de metal, foarte rezistent sugerează anume această vechime a colindei.

Epitetele *nalte*, *luminate* sugerează că nu e vorba de oarecare curte a unor oarecare gospodari, ci mai degrabă niște curți ale unor oameni cu merite și stare deosebită, curți boierești sau domnești și nicidecum niște simple bordeie țărănești.

După versuri lungi de 8 silabe care sunt folosite la descrierea curților urmează alternativ versuri de 7 silabe:

Pe podele – turturele,
La ușori – mănunchi de flori, ...

Acestea precedă cea de-a doua întrebare: *Dar în casă cine este?* la care se dă prompt răspunsul – *Tot Ajunul și Crăciunul...* În unire cu melodia săltărească, vioaie și sacadată aceste interogări și alternanțe atribuie colindei o prestanță de preamărire, slăvire, îi conferă un statut de odă consacrată importantului eveniment, pentru care cele două personaje s-au grăbit să vină: Nașterea Mântuitorului. Aceeași funcție are și repetarea după fiecare vers a refrenului *Numele lui Domn din cer*, dând cântării și mai mare măreție, solemnitate.

Arhitectonica altei cântări de Crăciun, *Astă seară-ntunecoasă*, este sprijinită cu temeinicie pe procedeul antoni-

miei, contrastului dintre două noțiuni opuse, care de fapt însoțesc creștinul toată viața sa de aici și de dincolo: întunericul și lumina. Același lucru este subliniat și prin repetarea versurilor finale ale primelor cinci distihuri, cele care proslăvesc lumina.

Astă sară-ntunecoasă,
Cu făclia luminoasă.
Cu făclia luminoasă.

S-a născut Iisus Hristos,
Pentru-al nostru doar folos.
Pentru-al nostru doar folos.

Primul vers redă întunericul nopții în care s-a născut Hristos, face să strălucească mult mai luminos făclia luminoasă a colindătorilor vestitori de mult așteptatul eveniment – casele care au stat în beznă veacuri acum primesc vestea luminoasă, scăpând pentru totdeauna de întunericul ce domina lumea înainte de Nașterea Mântuitorului promis de Dumnezeu. Acum casele creștinilor primesc Lumina, lumină pe care nu o pot pune sub oboroc forțele vechi în cele ale întunericului, care pune la cale sugrumarea din fașă a stropului de lumină venit spre binele oamenilor. Și atotputernicul Dumnezeu apără Lumina, care era bună încă de la facerea lumii, izgonește întunericul, lăsând în puterea lui să cuprindă doar pe cei care nu au vrut să primească lumina. Colindătorii mesageri ai luminii colindă din casă în casă aducându-le oamenilor ceea ce este mai bun – Lumina lui Hristos! *Făclia luminoasă* este, astfel, Fiul lui Dumnezeu, Soarele Dreptății.

Versurile au picior de vers de 8 silabe, rime împerecheate perfecte. Melodia este lentă, lină, plină de liniște, de bucurie și speranță, căci cu adevărat:

S-a născut Iisus Hristos
Pentru-al nostru dar folos.

Versurile se cântă în perechi, primul cântându-se o singură dată, iar al doilea – de 2 ori, subliniind mesajul cel mai important după concepția creatorului anonim.

În creațiile populare de alt gen utilizarea procedeele artistice diferă, chiar de e vorba de creații de același tip după destinație, factură de expunere etc. Plugșorul, urăturile de la Anul Nou, fiind creații epice, îl prezintă pe eroul prin-

cipal, plugarul „badea Vasile”, că pe un om harnic și bun gospodar, povestindu-i faptele lui atât de obișnuite și atât de importante, vitale:

Brazdă neagră răsturna,
Grâul roșu semăna,
Grâul verde răsărea,
Iar lui badea Vasile
De bine ce-i părea
Cu cușma-n câine azvârlea
Și cu fundul de boroană se trântea,
Ian mai îndemnați flăcăi,
Hăi, hăi!

Enumerarea epitetelor-culori creează o originală gradație de la întuneric la lumină, de la rece la cald, de la moarte la viață. Comparațiile fiind de o sugestivitate și plasticitate surprinzătoare prin simplitatea lor:

În pai ca trestia,
În spic – cât vrabia,
În bob – cât mazărea...

cadrează deosebit de reușit mai ales cu „utilajul” plugarului urător: harapnic, buhai, clopoței și talancă, prăjină, plug, iar în unele locuri – și diverse instrumente muzicale, cum ar fi acordeon, armonică, tobă sau simplu fluieraș de soc, mult zice cu foc – toate fac alaiul urătorilor și procesiunea întreagă deosebit de atractivă și plină de farmec. Uneori paiul grâului se compară cu sabia, armele apar chiar și în canavaua epică a creației, sugerând elocvent ce timpuri au avut de trăit plugarii noștri în vechime și cum au știut să supraviețuiască cu cinste și la muncă, și la luptă. În unele alaiuri de flăcăi sau de tineri gospodari și în zilele noastre din înzestrarea cetașilor în mod obligatoriu fac parte și arme, mai ales arme de foc, pușca de vânătoare ori altceva asemănător.

Îmi amintesc și acum cu drag și nostalgie de frumusețea serilor din ajun de Sfântul Vasile, ajunul Anului Nou, cât farmec avea urătura și cu câtă bucurie amestecată cu mare nerăbdare așteptam să ne vină urătorii la fereastra casei noastre noi... Răsuna satul de cetele de urători, mai ales când strigau cu toții odată: Hai, hăi! Când am crescut mai mare, am fost și eu cu colinda și cu hăiul, cum se zice pe la noi, la Batâr.

Este deosebit piciorul de vers utilizat în creații lirice față de cele epice. Dacă în primele se apelează în special la cel de 7 sau de 8 silabe, creațiile epice

il folosesc pe cel de 5 și de 6 silabe.

Conăcăriia este deosebit de înzorzonată cu cele mai diverse procedee artistice, demonstrând o inepuizabilă inventivitate artistică și nespusă măiestrie a creatorului ei anonim. Alegoricul mire – *tânărul nostru împărat* – nu l-a pețit a ieșit, nu nevastă își aduce la casă, ci e la *vânătoare*, iar mireasa este chiar *căprioara* după care aleargă mirele-vânător cu atâta tenacitate și îndrăzneală, ajutat de cetașii săi credincioși.

Fata iubită, viitoarea mireasă, mai este comparată cu o minunată floare, gingașă, frumoasă, care are nevoie să perpetueze viața, lucru pe care aici, la *curțile Dumneavoastră* nu-i stă în putință:

...Până văzu că-l aduse
Cu toată oștirea noastră
Drept curțile Dumneavoastră,
Unde a zărit o floare,
Ca o stea strălucitoare,
Care de crescut tot crește,
De înflorit tot înflorește,
Iar de rodit nu rodește,

Căci pământul nu-i priește.

„Oștirea noastră” este toată ceata so-crului mare, oamenii marelui la o nuntă. Ei au venit și se obligă să păzească floarea pe care o compară cu *o stea strălucitoare*, care *De rodit nu rodește*, /Căci pământul nu-i priește, ceea ce ne duce cu gândul că ar avea nevoie să fie strămutată, răsădită într-un loc prielnic:

De aceea împăratul
Făcu într-o sine sfatul,
Ca pe-acea frumoasă floare
Dulce și mirositoare
S-o ia ca să strălucească,
La curtea împărătească,
Unde locul să-i priască,
Să crească, să odrăslească
Să-și dea rodul la iveală,
Și tuturor la priveală.

Astfel începe poveste unei noi familii, oricât de necăjiți, de săraci ar fi părinții, făcând ca sufletul tinerilor să se umple de la bun început de curaj și de speranța că vor izbuti să facă lucruri mari, mărețe în viața lor.

Deosebit de interesantă este prozodia versului popular, versul care de cele mai multe ori însoțește creația noastră populară. Din cele mai vechi timpuri versul popular era indisolubil legat de muzica cu care se interpreta în mod obligatoriu. Aceasta cere de la ritmul poeziilor o anumită conformare legiților frazei muzicale, ritmului muzicii, care se supune unor legiți specifice de armonii sonore.

Astfel, durata versului era condiționată de fraza muzicală, de respirație. Și versurile populare sunt relativ scurte, având doar 8 – 7 sau 6 – 5 silabe trohaice, alternante accentuat /neaccentuat. Este un picior de vers utilizat mai ales în fraze scurte, în versuri de cinci-șase sau șapte-opt silabe. La depășirea limitei de 8 silabe troheul dispare, pentru că mișcările trohaice apar spontan în măsurile scurte, datorită particularităților prozodice ale limbii române, care permit organizări ritmice de această măsură fără efort deosebit.

NINA CIOCANU,
profesoară de vioară la Școala de Muzică „Maria Biesu”

De ce să studieze copiii muzica?

Fără muzică viața ar fi o eroare, ea este forța invizibilă care ne farmecă, ne mișcă până la lacrimi, ne apropie unii de alții și ne îmblânzește.

Friedrich Nietzsche.

Această afirmație a fost rostită cu un secol în urmă, însă este actuală mai mult ca oricând pentru zilele noastre. Se constată că societatea umană suportă mai multe declin: de ordin moral, cultural, spiritual e.t.c. Mulți oameni au devenit insensibili, egoiști, iresponsabili, nerăbdători, cu normele morale decăzute. Înt-o astfel de societate părinții au responsabilitatea să-și crească și să-și educe copiii. În calitate de părinți ne dorim ca copii noștri să devină adulți responsabili, capabili să interacționeze cu ceilalți, să se integreze în societate, cultivând și manifestând calități precum: credința, bunătatea, pacea, bucuria, stăpânirea de sine, iubirea etc. Ce ne poate ajuta să înfăptuim acest lucru frumos. Un aport substanțial în rea-

lizarea acestor obiective o are această artă - muzica. Pe parcursul a 25 de ani de activitate pedagogică am constatat un lucru cert: studierea muzicii prin intermediul unui instrument muzical (în cazul de față vioara) are un impact predominant pozitiv asupra dezvoltării multilaterale și armonioase ale copilului. Copiii dezvoltă capacități, abilități, deprinderi care altfel s-ar fi dezvoltat mai greu. Spre exemplu: studiind vioara, pe lângă capacitățile muzicale, copilul cultivă multe calități frumoase și rare. Și anume: exersând de mai multe ori aceiași lucrare, același loc mai complicat - copii se învață a fi răbdători, perseverenți în situații dificile, dezvoltând simțul calității, cultivând tenacitatea. Având câteva examene pe parcursul anului de studiu, unde copilul trebuie să interpreteze câteva lucruri la memorie în fața comisiei, ei dezvoltă

memoria, curajul, capacitatea de a se mobiliza pentru a interpreta lucrarea în întregime fără greșeli. Pentru a exersa sistematic câteva ore pe zi este nevoie de insistență, tărie de caracter, voință, care la rândul lor vor duce la hărnicie. Pentru a însuși vioara este nevoie de un fizic și o minte descătușată, de aceea prin intermediul multor și îndelungatelor exerciții de descătușare a întregului corp, ei însușesc această senzație, care rămâne pe parcursul întregii vieți ușurându-le apoi efectuarea și a altor activități. Calcularea valorilor notelor, desenelor ritmice, a tempourilor, duce la agerimea minții, devenind mai isteți și dezvoltând viteza de gândire, fără de care copilul nu ar putea interpreta în tempouri rapide. Deoarece un muzician are menirea de a interpreta în fața publicului, elevii de la școlile de muzică sunt angrenați în diverse con-

certe școlare, extrașcolare cu diferiți spectatori. Participând la astfel de activități, copiii dezvoltă încrederea în sine și dorința de a realiza ceva plăcut pentru alții. Ca urmare, ei sunt mai des solicitați și în instituțiile de învățământ mediu, participând la diverse activități atât culturale cât și științifice. Astfel ei simt ce înseamnă a fi apreciați de alții și pot să-și dezvolte această dorință, care la rândul ei îi stimulează să lucreze mai mult pentru a obține noi succe-

se. A studia în două școli nu este atât de simplu dacă nu-ți organizezi bine timpul, deaceia acești copii ajung să-l prețuiască, folosindu-l cu înțelepciune, neirosindu-l jucând cărți în stradă sau nemaivorbind de alte indeletniciri mai triste ale unor copii. Au fost și cazuri când muzica a fost indicată și în tratarea traumelor psihice ale copilului, dând rezultate destul de bune. Și nu în ultimul rând pătrunzând în tainele muzicii și lăsându-se influențați de ea, mu-

zica le modelează inima, mintea, devenind frumoși la suflet, buni la inimă și receptivi la nevoile celorlalți. La rândul lor acești copii devenind adulți vor putea transmite dragostea față de frumos și copiilor lor. Muzica a apărut odată cu apariția omului, fiind indispensabilă vieții acestuia, de aceea consider că fiecare copil ar trebui să aibă parte de instruire muzicală pentru a deveni oameni mai buni.

Meșteșuguri și artă populară în raionul Călărași

AURICA AMARIEI,
Direcția Cultură, r. Călărași.

Meșteșugul și arta populară, pășind alături de mii de ani vor supraviețui asemenea „focului viu” al eternei creații a satului românesc și vor reprezenta, în permanență, marca noastră de identitate în conceptul cultural internațional. Ele reprezintă ansamblul creațiilor unei comunități culturale fondată pe tradiție, exprimată de meșterii populari și recunoscută ca răspunzând așteptărilor comunității atât ca expresie a identității culturale și sociale, cât și ca norme și valori transmise oral prin imitație sau alte maniere.

În acest context, „tezaure umane vii” sunt persoanele care dețin, la cel mai înalt nivel, deprinderile și tehnicile necesare pentru producerea anumitor aspecte de viață culturală ale neamului românesc, pentru continuarea existenței patrimoniului nostru cultural material (de altfel, foarte vulnerabil, care riscă să fie înlocuit cu o cultură

standardizată datorită atât modernizării socio-economice, cât și progresului tehnicilor informaționale.)

Imaginea aspectului național, care oferă lumii posibilitatea de a ne cunoaște mai bine raionul nostru, este reprezentată de cei 42 de meșteri populari, 13 dintre care sunt membri ai Uniunii Meșterilor Populari din Moldova. Cioplitul artistic în lemn, prelucrarea metalului, olăritul, împletitul în fibre vegetale, broderia, țesutul și confecționarea costumului popular reprezintă meșteșugurile de bază practicate în raionul Călărași. Lucrările meșterilor noștri au fost înalt apreciate în cadrul manifestărilor culturale la nivel local, republican, dar și interanțional. Exemplu pot servi cele patru meșterițe din s. Palanca care au realizat o colecție de modă pe care au prezentat-o la fashion-week în Germania. Colecția lor – „Eclectic Line” (Moldova-Germania) reprezintă o colaborare dintre „Casa Parintească” și „Balestra Berlin” datorită parteneriatului dintre meșterii populari din me-

diul rural al Republicii Moldova și un designer de modă contemporană de la Berlin. Scopul acestui proiect - integrarea metodelor tradiționale și a artizanatului în noile tendințe europene de modă a fost realizat pe deplin. Colecția a fost prezentată în cadrul Săptămânii Europene de Artă și Cultură de la Chișinău și de la Berlin Fashion-Week 2012. Colecția de primăvară-vară 2013, intitulată „Eclectic Line” a fost realizată de meșterițele noastre, împreună cu „Isabell de Hillerin” din Germania.

În cadrul expoziției internaționale de specialitate „Tourism, Leisure, Hotels”, desfășurată la Moldexpo în luna aprilie, țesăturile dnei Valentina Ursu (s. Vălcineț), ceramica confecționată de dl. Vasile Gonciar (s. Hogoinești), mobila din lozie a dnei Olga Lisnic (s. Răciula) au adunat sute de admiratori ai artei populare. Măștile expuse de dna Tatiana Popa, obiectele din lemn ale dlui Ștefan Ciobanu (or. Călărași), în fibre vegetale ale lui Filip Boico (s. Frumoasa), Valeriu Baciuc (s. Temeleuți) a căta oară vin să demonstreze că omul sfințește locul.

Pe parcursul anului 2012, în raionul Călărași s-au învrednicit de titlul „Centru de artizanat model”, „Casa Părintească” din s. Palanca, „Pănușele” din s. Săseni și Valentina Ursu din s. Vălcineț. În satul Hoginești s-a desfășurat ediția II-a a Concursului republican al meșterilor olari „Hoginești - vatra olarilor”. Scopurile de bază au fost realizate și anume - revitalizarea vechiului meșteșug; valorificarea potențialului creator al meșterilor olari; avansarea profesională a meșterilor olari; depistarea a noi meșteri ceramiști și scoaterea lor din anonim; schimb de experiență între meșteri; renașterea tradițiilor, iarmarocelor meșteșugărești etc. Acestea sunt

realizările noastre modeste. Pe lângă ele conștientizăm nevoia urgentă de a stopa pierderile viitoare prin preservarea acestora (identificare, arhivare, cercetare), prin asigurarea căilor de transmitere a cunoștințelor și deprinderilor și, mai ales, prin înregistrarea în forme tangibile. Preservarea proprietății culturale intangibile implică transmiterea îndemânărilor și tehnicilor necesare creației tradiționale. Obiectivul poate fi atins doar acordând o recunoaștere deosebită persoanelor care le dețin la cel mai înalt nivel, adică acelor „tezaure umane vii” care încă mai sunt printre noi. Totodată meșteșugul pe care îl posedă este o sursă de venit, destul de mo-

destă, pentru trăitorii mediului rural. Contăm pe implementarea proiectelor în domeniu, care ar avea ca finalitate dezvoltarea meșteșugurilor, transmiterea lor tinerilor discipoli, diseminarea bunelor practici, deschiderea unui magazin de artizanat în orasul Călărași, cu master-klass în diverse activități, dar și cu vânzări de obiecte. Avem inclus acest obiectiv și în Planul de Acțiuni în dezvoltarea turismului în raionul Călărași pe anii 2013-2015. Suntem în căutarea posibiloilor finanțatori și parteneri, pe acei îi rugăm să ne contacteze la adresa turism@calarasi.md

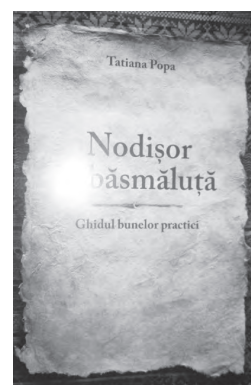
TUDOR JOSANU,
or. Călărași

Un ghid al bunelor practici

vorba despre grupul vocal care activează de mai mulți ani pe lângă muzeu) și „Mângâiere pentru ochi și pentru tălpi”.

Așadar, titlul primului capitol ne vorbește foarte pe larg despre florile cultivate cu multă grijă și migală în curtea muzeului din Palanca. Grădina și florile ei sunt numite de autoare cu mare drag „Grădina sănătății din casa părintească”, drept argument fiind aduse efectele benefice ale aromelor lor, dar și a diverselor tonicuri care pot fi preparate din ele, care sunt folosite vindecării unor maladii, sau chiar fortificării sănătății per ansamblu. Cine va citi atent acest capitol va găsi multe rețete de leacuri preparate din flori, va afla ce flori se pot folosi la sărbătorile creștinești și alte aspecte practice legate cu horticultura. Compartimentul doi este consacrat în întregime ansamblului „Dorulețul” care activează începând cu anul 1998 și care prin activitățile sale de pionerat în domeniul valorificării folclorului local și-a recăpătat un nume cunoscut departe de hotarele locului de baștină. Un întreg subcapitol al acetui compartiment, este destinat tradițiilor bucătărești ale membrilor ansamblului „Dorulețul”, care cuprinde mici secrete din bucătăria țărănească, rețetele mamei sale Agripina și rețete „de la lume adunate”.

Și în sfârșit ultimul capitol este consacrat celor mai importante activități și proiecte derulate pe parcursul deceniilor de când există muzeul, dar și a unor gân-

duri de viitor, care urmează să se materializeze cu timpul. Cartea „Nodișor la băsmăluță” este potrivit afirmațiilor autoarei, una dedicată părinților ei „... Agripina și Andrei Popa, care au știut să dea dovadă de răbdare, înțelegere și multă înțelepciune în a-mi cultiva sentimentul de mândrie națională și cel de a fi stăpână și bună gospodină la mine acasă”. Deși nicăieri în carte nu se pomenește de acest lucru, este știut că părinții ei au fost victimele regimului comunist totalitar sovietic, fiind deportați în anii de tristă faimă, iar ea cu mare greu și-a adjudecat dreptul la casa părintească pe care a transformat-o în muzeu. Vom mai menționa că în pofida modestiei ca volum, cartea este foarte bogat ilustrată cu fotografii, care surprind multiple aspecte din activitatea muzeului și celor care fac ca el să poarte prin timp cele mai frumoase valori tradiționale ale locului și aspecte inedite din viața celor care participă la ele.

Călărășenii, în fiecare din ultimii ani au fost martorii unor apariții editoriale, fie cărți de proză sau versuri, de istorie a localităților sau alte apariții de carte. Și iată că și acest An Nou, 2013, a debutat cu un asemenea eveniment, în chiar primele zile ieșind de sub tipar o nouă carte intitulată foarte inspirat „Nodișor la băsmăluță”. Autoarea ei, este Tatiana Popa, cunoscuta animatoare a folclorului tradițional din partea locului, conducătoarea și proprietara de fapt a muzeului din Palanca, care poartă titulatura „Casa Părintească” și care de decenii deja perpetuiază în timp cele mai diverse obiceiuri, datini și meșteșuguri din moși – strămoși lăsate, care în alte părți ale Basarabiei au dispărut fără urmă, sau au fost asimilate de cele străine spiritului nostru național.

Așa cum ne indică chiar un subtitlu de pe coperta noii cărți „Ghidul bunelor practici”, ediția proaspătă are menirea de a conserva aceste tradiții și a le transmite viitoarelor generații. Deși modestă ca volum, cartea este foarte consistentă la conținut, materialele inserate în circa 80 de pagini fiind grupate în trei mari capitole, intitulate: „Casa florilor, a aromelor și a frumosului”, „Ansamblul „Dorulețul” (este

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.

Cod fiscal **1003600038636**

Cont/decontare **22244011092**

Cod plătitor **TVA 0402143**

BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru

cod bancar **ENEGMD 22895**

Notograf Prim s.r.l.

Cod fiscal **1009600037527**

Cont/decontare **222490100004601**

BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău

cod bancar **FTMDMD2X735**

mun. Chișinău,

str. București 68, etajul 3, of. 313.

tel/fax: (022) 202-555; 202-553.

mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciaicovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	15
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	10
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	10
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	10
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	10
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	10
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	10

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
16.	Cum stau și-mi aduc aminte (creație muzicală), Gheorghe Crețu	440 p.	30
17.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	50
18.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
19.	Emil Loteanu (O viață cât o moarte de lungă), Ion Proca	248 p.	30
20.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	10
21.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	10
22.	Ciocărlia cântă fără tălmăciri (poezii pentru copii), Traianus	92 p.	10
23.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
24.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
25.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	15
26.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	10
27.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	5
28.	George Meniuc (pagini de corespondență), Muzeul Literaturii Române	520 p.	20
29.	Carte de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	60
30.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	40
31.	Chișinăul în Literatură (Antologie), Biblioteca B. P. Hașdeu	576 p.	40
32.	Timp și Istorie (autori de la „Viața Basarabiei“), Iu. Colesnic	440 p.	100
33.	Chișinăul din amintire Iurie Colesnic	516 p.	120

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț în funcție de tiraj (lei)	
		1-50 ex.	> 51 ex.
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	12	11
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	12	11
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14	13
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14	13
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	7	6
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7	6
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5	4
8.	Planul individual	5	4
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10	9
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5	4
11.	Registrul proceselor-verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10	9
12.	Registrul proceselor-verbale ale consiliilor profesionale	10	9
13.	Registrul proceselor-verbale ale ședințelor secțiilor	10	9
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10	9
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25	20

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț în funcție de tiraj (lei)	
			1-100 ex.	> 101 ex.
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14	12
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25	22
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14	12
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9	7
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4	3
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4	0,4

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 1 (19)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
1	Ialoveni	69	61	Claudia Șerșun (0268) 26 004
2	Orhei	61	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
3	Hâncești	38	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
4	Fălești	38	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
5	Edineț	37	92	Rodica Popa (0246) 22 648
6	Criuleni	35	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
7	Ungheni	34	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
8	Strășeni	30	71	Nadia Pădure (0237) 22 244
9	Anenii Noi	27	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
10	Călărași	27	90	Sergiu Cojocar (0244) 20 840
11	Bălți	26	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
12	Șoldănești	26	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
13	Glodeni	24	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Briceni	23	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
15	Soroca	22	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
16	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
17	Râșcani	21	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
18	Ștefan-Vodă	19	67	Valentina Uță (0242) 22 648
19	Cimișlia	19	74	Ștefan Buză (0241) 22 648
20	Rezina	19	73	Angela Racu (0254) 24 412
21	Căușeni	18	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
22	Dubăsari	15	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
23	Telenești	15	97	Pavel Casian (0258) 22 648
24	Drochia	13	81	Petru Ababii (0252) 22 648
25	Cantemir	12	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
26	Florești	12	119	(0250) 25 730
27	Leova	11	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
28	Dondușeni	11	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Ocnita	9	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
30	Chișinău	6	68	Lucia Culev
31	Sângerei	6	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
32	Cahul	6	103	Ion Pascal (0299) 22 255
33	Basarabeasca	2	25	Mihai Caici (0297) 21 043
34	UTAG (Ceadăr-Lunga)	1	81	
35	Taradia	0	52	(0294) 25 312

Total tiraj: 753 ex.

DIPLOME de la 5 lei per exemplar + design

INVITAȚII de la 3 lei per exemplar + design

AFIȘE de la 1 leu per exemplar + design

BUCLETE de la 8 lei per exemplar + design

ECUSOANE de la 1 leu per exemplar + design

CĂRȚI DE VIZITĂ de la 1 leu per exemplar + design

Scriitorul Haralambie Moraru, onorat la baștină

E vremea colindelor... și la Bălăbănești

Un nou atelier al Programului Novateca

„Crăciunul la români”
Festival de colinde
și obiceiuri de iarnă

Lăutarii Moldovei

Lăutarii Moldovei

